

KÁRTÉRÍTÉSI ÉS BIZTOSÍTÁSI JOG

Az AIDA Biztosítási Jogi Egyesület elektronikus folyóirata

III. évfolyam / 2. szám

Beköszöntő

Tanulmányok

- Salamonné dr. Piltz Judit: Az „árnyékper” kérdése az ügyvédi kárfelelősségi perekben
- Bárdos Péter: Elutasított sérelemdíj igények (I.)

Szemelvények az ítélkezési gyakorlatból

- Másol nem publikált határozatok
- Publikált határozatok (EuB, BH, ÍH, BDT)
- Válogatás a Kúria Sajtótitkársága által 2021 első negyedében közzétett tájékoztatókból

Közlemények, hírek, események

- Mesterséges Intelligencia Nemzeti Laboratórium
- Szakirodalmi ajánló

Könyvismertetés

- Bán Dániel: Tőkey Balázs: Szerződésen kívüli kötelmek – Károkozás és az egyéb kötelemkeletkeztető tények

Impresszum

BEKÖSZÖNTŐ

Folyóiratunk idei második számában megtisztelő örömmel közöljük Salamonné dr. Piltz Judit kúriai tanácselnök 'Az „árnyékper” kérdése az ügyvédi kárfelelősségi perekben' c. tanulmányát, amely a régi Ptk. hatálya alatt elbírált ügyekből levonható tapasztalatokat összegzi. Mostani számunk talán a szokásosnál is több figyelemre méltó, konkrét ügyekre vonatkozó információt is közöl. A Kúria Pfv. VIII. 20045/2019/15 sz. precedensképes határozata egy bérlakásban a fűtőrendszer nem megfelelő állapota miatt bekövetkezett haláleset kártérítési jogkövetkezményeivel foglalkozik és részletesen elemzi a résztvevők (lakástulajdonos, bérlő, kéményseprő stb.) felelősségét. Az ügy azért is tarthat számot komolyabb figyelemre, mivel egy sokakat érintő élethelyzetről szól, ugyanis – bár szerencsére az ilyen halálesetek száma nem túl nagy – a fűtőrendszer rossz állapota miatti veszély igen gyakori. Érdekes a BH 2021.3.7 sz. alatt közzétett határozat, amely a biztosítói kockázati kör és a mentesülés közötti összefüggést taglalja. A központi kérdés az, vajon megteheti-e a biztosító, hogy az olyan kockázatot, amelyet kíván vállalni, de amely mentesülési okként nem funkcionál, egyszerűen kizárja a kockázati körből. Több ítéletáblai határozatról is beszámolunk, amely a kórházi (orvosi) felelősséget boncolgatja. Ismeretes, hogy egy régi, de társadalmi-politikai elemekkel átszótt, a jogkereső közönség jelentős részét érintő problémakörrel van szó, ahol „mindig történik valami”. Végül megemlítjük, hogy a Kúria Sajtótitkársága közzétette a közérdeklődésre számot tartó vörösiszap-ügyben született felülvizsgálati döntést, amely ugyan a kevésbé profilunkba vágó büntető ügyben született, de amely szerepet játszhat a kártérítési következmények levonásában is. Szerkesztőbizottsági kollégánk, Tókey Balázs 'Szerződésen kívüli kötelmek – Károkozás és az egyéb kötelemeletkeztető tények' c. tankönyvét Bán Dániel ügyvéd, tanszékvezető egyetemi docens ismerteti.

Jó olvasást kívánunk!

A Szerkesztőség

Salamonné dr. Piltz Judit:

Az „árnyékper” kérdése az ügyvédi kárfelelősségi perekben

A tanulmány célja az ügyvéd (ügyvédi iroda) kártérítési felelőssége egyik speciális formájának ismertetése a bírói gyakorlat tükrében. Az esetcsoport, amelyet szeretnék bemutatni: azon kártérítési perek, amelyek alapja, hogy a megbízottként eljáró ügyvéd mulasztása folytán az ügyfél elvesztette a per, esetleg más eljárás (pl. közigazgatási eljárás) megnyerésének esélyét. Az írás a Polgári törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) hatálya alatt elbírált ügyekből levonható tapasztalatokat összegzi.

I. Az ügyvéd kártérítési felelősségének alapja

1. Az ügyvédi megbízási szerződés

[1] Az ügyvédi tevékenységről szóló 2017. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Üttv.) 2. § (1) bekezdése határozza meg az ügyvédi tevékenységek körét. Eszerint ügyvédi tevékenységnek minősül

- a) a jogi képviselet ellátása,
- b) a büntetőeljárásban védelem ellátása,
- c) a jogi tanácsadás,
- d) az okiratszerkesztés,
- e) az okirat ellenjegyzése,
- f) az a)-e) pont szerinti ügyvédi tevékenységgel összefüggésben a szerkesztett okiratok és mellékleteik elektronikus okirati formába alakítása,
- g) az a)-f) pont szerinti ügyvédi tevékenységgel összefüggésben letét kezelése.

[2] Az Üttv. 27. § (1) bekezdése alapján ügyvédi tevékenység megbízás, kirendelés, vagy az Üttv.-ben meghatározott esetekben munkaviszony, kormányzati szolgálati, közszolgálati, közalkalmazotti, rendvédelmi igazgatási alkalmazotti, honvédelmi alkalmazotti, rendvédelmi, hivatásos vagy szerződéses katonai szolgálati jogviszony, egyházi szolgálati viszony, valamint a közérdekű önkéntes tevékenységről szóló törvény szerinti önkéntes jogviszony alapján folytatható.

[3] Az Üttv. 28. § (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy az ügyvédi tevékenység folytatására adott megbízás (ügyvédi megbízás) – az Üttv. és a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) eltérő rendelkezése hiányában – szabad megállapodás tárgya.

[4] A Ptk. 6:272. §-a tartalmazza a megbízási szerződés fogalmát: megbízási szerződés alapján a megbízott a megbízó által rábízott feladat ellátására, a megbízó a megbízási díj megfizetésére köteles. Az ügyvédi megbízásra a Ptk. külön nem tér ki, annak részletszabályait az Üttv. tartalmazza.

[5] Az ügyvédi tevékenység végzésére irányuló megbízási szerződés megkötésére jogosultak körére tartalmaz speciális szabályt az Üttv. 28. § (2) bekezdése, amelynek értelmében a szerződést – alapesetben – az egyéni ügyvéd, az európai közösségi jogász, a külföldi jogi tanácsadó, illetve az ügyvédi iroda (a továbbiakban, az egyszerűség érdekében: ügyvéd) és az ügyfél köti meg. Ugyanezen szakasz (3) bekezdése adja meg az ügyvédi megbízás kereteit, rögzítve, hogy a felek eltérő rendelkezése hiányában a megbízási szerződés alapján a megbízott jogosult és kötelezett minden olyan cselekmény elvégzésére, amely a rábízott ügy szabályszerű ellátásával jár, továbbá a megbízót megillető pénznek vagy dolognak és az eljárási költségeknek az átvételére is.

2. Gondossági kötelem – az elvárhatóság mértéke

[6] Az ügyvédi megbízás, különösen egy per vagy más eljárás vitelére szóló megbízás, leggyakrabban – mint minden megbízási szerződés – gondossági kötelem, vagyis a megbízott – jelen esetben az ügyvéd – nem egy eredmény elérésére vállal szerződéses kötelezettséget, hanem egy feladat teljesítésére, egy tevékenység folytatására a rá irányadó gondossági normák betartása mellett.

[7] Az ügyvédtől adott esetben elvárható gondosságot a bírói gyakorlat elég szigorúan ítéli meg. Ennek oka, hogy az ügyvéddel mint jogi végzettséggel és gyakorlattal rendelkező, az adott területen jártas szakemberrel szemben jogos elvárás, hogy a rá bízott feladatot legjobb tudása szerint, ügyfele érdekeinek szem előtt tartásával és a legnagyobb körültekintés mellett végezze.

[8] Az e körben irányadó követelményeket a Kúria a BH 2016.244. számú döntésében úgy fogalmazta meg, hogy „az adásvételi szerződést kötő felek ügyvéd foglalkozású megbízottjának az lett volna a feladata, hogy a rábízott ügyet a legjobb tudása szerint, a jogszabályi rendelkezések megtartásával lássa el”. Rögzítette, hogy az okiratszerkesztő ügyvédnek a szerződés megkötése során olyan jogi megoldást kell választania, amely biztosítja a vevői kötelezettségek és az eladói kockázatok közötti egyensúlyt, és tájékoztatnia kell a feleket a választott jogi megoldáshoz kapcsolódó lényeges körülményekről. Kifejtette, hogy ha az ügyvédi közreműködés eredményeként létrejött szerződésben az eladó – a vételár kiegyenlítése előtt – úgy járul hozzá a vevő tulajdonjogának ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzéséhez, hogy a szerződés alapján semmilyen megfelelő biztosítékban nem részesül, és az ügyvéd a vevő általa ismert felszámolás közeli helyzetéről sem tájékoztatja az eladót, az ügylet meghiúsulásával okozott károk miatti ügyvédi kártérítési felelősség fennáll akkor is, ha a kárt közvetlenül a vevő ügyvezetője által elkövetett bűncselekmény okozta, az ügyvédi tevékenység pedig csak elősegítette annak megvalósulását. A konkrét esetben a bíróság megállapította, hogy az ügyvédi iroda alperes (és az ügyintézés során konkrétan eljáró ügyvéd) a megbízás Ptk.-beli rendelkezésén alapuló általános és az ügyvédi megbízás speciális szabályainak megszegésével megbízotti minőségében szerződést szegő magatartást tanúsított, amely a bűncselekményt elkövető harmadik személy magatartásával együtt a felperes bekövetkezett kárához vezetett, mindez pedig megalapozta a kártérítési felelősségüket.

[9] Ezzel egyezően foglalt állást a Legfelsőbb Bíróság korábbi, Pfv.V.21.660/2007/7. számú döntésében is. Kimondta, hogy az adásvételi szerződést kötő felek ügyvéd foglalkozású megbízottjának a régi Ptk. 474. § (1) és (2) bekezdése, valamint az ügyvédekről szóló 1998. évi XI. törvény (a továbbiakban: Ütv.) 1. §-a és 3. § (2) bekezdése alapján az volt a feladata, hogy a rábízott ügyet a legjobb tudása szerint, a jogszabályi rendelkezések megtartásával ellássa. Az ügyvédnek adott esetben „a hivatásából eredő megbízotti feladata olyan okirat szerkesztése volt, amely alkalmas a tulajdonváltás ingatlan-nyilvántartási átvezetésére”, ennek során „nem járt el a tőle elvárható gondossággal, amikor a felpereseket nem tájékoztatta arról, hogy a gyámhatóság milyen jogszabályi rendelkezésekre tekintettel és milyen feltételekkel adhat hozzájárulást és nyomatékosan nem hívta a felperesek figyelmét arra, hogy az érdekeiket a vételár ügyvédi letétbehelyezésével biztosíthatják”. Ennek a tájékoztatási kötelezettségnek az elmaradása alapozta meg az okiratszerkesztő ügyvéd kártérítési felelősségét.

3. Egy adott ügy (per) vitelére szóló megbízás követelményei

[10] Egy ügy vitelére szóló megbízás esetén az ügyvéd nem annak eredményes befejezésére, megnyerésére vállal szerződéses kötelezettséget, hanem arra, hogy a tőle elvárható gondossággal lássa el az ügyfél képviseletét. Ennek keretében ugyanolyan szigorú követelmények érvényesülnek vele szemben, mint ahogyan azt a fentiekben láthattuk.

[11] A Kúria (illetve korábban a Legfelsőbb Bíróság) több közzétett eseti döntésében a Magyar Ügyvédi Kamara Etikai Szabályzatának [6/2018. (III.26.) MÜK szabályzat az ügyvédi hivatás etikai szabályairól és elvárásairól] 2.1 pontjával összhangban foglalt állást akként, hogy az ügyvéd köteles igénybe venni minden törvényes eszközt ügyfele jogai és jogos érdekei érvényesítéséhez.

[12] Ez egy per vitelére adott megbízás esetén magába foglalja egyebek mellett azt a követelményt is, hogy az általa előterjesztett keresetlevél érdemi elbírálásra alkalmas legyen, illetve, ha a jogi megoldást illetően bizonytalan, akkor elvárható, hogy az ügyfele érdekei szempontjából a legnagyobb biztonságot nyújtó megoldást válassza (BH 2013.89.). Elvárás a per vitelére szóló megbízás esetén az is, hogy az ügyvéd a jogorvoslati lehetőségeket kimerítse, ezzel mindent megtegyen a jogvita ügyfele számára pozitív tartalmú elbírálása érdekében (BH 2012.90.).

[13] Ha az ügyvéd a megbízásban vállalt perben, egyéb eljárásban nem a megfelelő gondossággal jár el, nem az ügyfele érdekeit szem előtt tartva látja el a képviselőt, illetve nem vesz igénybe minden jogi eszközt a per (eljárás) megnyerése, eredményes befejezése érdekében, az – a kártérítés egyéb feltételeinek fennállása esetén – kártérítési felelősségét alapozhatja meg. Ehhez azonban a megbízott jogellenes és felróható magatartásán kívül vizsgálni kell a kárt és az okozatosságot, vagyis azt, hogy az ügyvéd mulasztásával okozati összefüggésben keletkezett-e kára a megbízónak, és ha igen, milyen típusú és nagyságú (összegű) a kár. Ezzel kapcsolatban felmerül a kérdés, hogy az ügyvéd szakszerű eljárása mellett, mulasztás hiányában az ügyfél megnyerte volna-e a pert, számára kedvezően fejeződött volna-e be az eljárás.

II. Az esély elvesztésén alapuló igények

[14] A továbbiakban a pernyertesség esélyének elvesztése kifejezést fogom egységesen használni annak ellenére, hogy természetesen nem minden esetben ténylegesen peres eljárásra adott megbízás lehet a felelősség alapja. A gyakorlatban számtalan olyan esettel találkozunk, amikor nem bíróság előtti eljárásban ellátott képviselő képezi a vizsgálat tárgyát, hanem közigazgatási vagy más eljárás vitelére kötött megállapodás.

1. Az esély elvesztése és a kárfogalom

[15] A Ptk. 6:522. §-a értelmében kár a károsult vagyonában beállott értékcsökkenés, az elmaradt vagyoni előny és a károsultat ért vagyoni hátrányok kiküszöböléséhez szükséges költség. A régi Ptk. hatálya alá tartozó esetekben a kárfogalom körébe sorolandók a károsultat ért nem vagyoni hátrányok kiküszöböléséhez szükséges költségek és a nem vagyoni kár is. A Ptk. hatálybalépésével bevezetett dogmatikai váltást követően a károk köréből kikerült a nem vagyoni kár; az immateriális hátrányok kompenzálására a sérelemdíj – mint pénzbeli elégtétel és a személyiségi jogsértés magánjogi szankciója – szolgál.

[16] Jójárt Eszter Az esély elvesztése mint kár? című munkájában – a régi Ptk.-hoz kapcsolódóan – mutat rá, hogy normatív megfogalmazás szerint tehát tényleges kár vagy sérelem csak valamely már bekövetkezett vagyoni hátrány vagy jövőben bizonyosan bekövetkező vagyoni előny elmaradása, illetve már bekövetkezett személyhez fűződő jogot ért sérelem lehet. Az esély elvesztése, amelynek jövőbeli bekövetkezése nem bizonyos, szerinte kihullik a normatív kárfogalom köréből.¹

[17] Az esély elvesztését mint kártérítésre alapot adó tényezőt a gyakorlat kétféle módon közelíti meg. Az egyik esetben az esély elvesztését ténylegesen bekövetkezett eseményként értékeljük, és amennyiben az

¹ Jójárt Eszter: Az esély elvesztése, mint kár? Jogtudományi Közlöny, 2009/12. sz. 520. o.

esély értékelhető, más megfogalmazás szerint reális volt, úgy megalapozza a teljes kártérítést, illetve a sérelemdíjat (Kúria Pfv.III.22.375/2016/6., Pfv.III.20.655/2018/4.). A másik nézet szerint az esély elvesztése (csökkenése) csak akkor minősülhet kárnak, ha a hátrány közvetlenül a sérelmet szenvedett vagyonában következik be; az esély elvesztése hátrány, nem vagyoni sérelem, de a Ptk. terminológiája szerint nem minősül kárnak².

2. Az esély elvesztésének esetei

[18] A gyakorlatban három típusügyben találkozunk az esély elvesztésén alapuló igényekkel.

[19] Az első csoportba a pályáztatási szabályok (tipikusan közbeszerzési, illetve egyes támogatások elnyerésére kiírt pályázatok) megsértésére alapított igények tartoznak. Ilyen esetben az igényt érvényesítő arra hivatkozik, hogy a szabályok be nem tartása miatt elesett pályázata pozitív elbírálásának esélyétől, így bizonyos vagyonnövekedést nem tudott realizálni. A bírói gyakorlat az ilyen igények megítélésétől elzárkózik, mivel a pályázat a megmérettetésre jelentett volna esélyt, fennállt tehát a kockázat, hogy szabályszerű elbírálás esetén sem nyeri azt meg, vagy esetleg a pályázat eredménytelen marad. A bíróságok sok esetben – csakúgy, mint az ügyvédi kárfelelősség esetén, ahogy ezt később láthatjuk – az okozati összefüggés oldaláról közelítik meg a jogi problémát.

[20] Az ezzel kapcsolatos irányadó bírói gyakorlatot tükrözi a Kúria Gfv. VII. 30.495/2017/18. számú döntése kimondva, hogy a közbeszerzési jogsértéssel kizárt pályázó az elmaradt haszna megtérítését a pályázat kiírójától akkor követelheti, ha bizonyítja, hogy jogszerű eljárás esetén ő lett volna a pályázat nyertese, vele kellett volna szerződést kötni. Az elmaradt haszon megítéléséhez szükséges közvetlen okozati összefüggés akkor áll fenn, ha kétséget kizáróan igazolható, hogy a közbeszerzési eljárás jogszabályoknak megfelelő lefolytatása esetén a felperes lett volna a pályázat nyertese, vele kellett volna a szerződést megkötni. Ennek egyértelmű megállapítása az adott esetben nem volt lehetséges, annak ellenére, hogy a per tárgyát képező pályázaton csupán két ajánlattevő vett részt, és érvényes ajánlatok esetén csak két részszempont összehasonlításával kellett a pályázat nyerteséről döntenie. A bíróság kifejtette, hogy a pályázat elbírálása rendkívül összetett feladat, amelynek keretében nemcsak a pályázati feltételek teljesítését, hanem az ajánlattevő személyének alkalmasságát is meg kell ítélni. Kétséget kizáróan megállapíthatónak kell lennie annak is, hogy a felperes pályázata érvényes volt, hogy az alperes az eljárást nem nyilváníthatta volna eredménytelenné. Mindezek azt jelentik, hogy a felperes által állított elmaradt haszon és az alperes jogellenes magatartása közötti közvetlen ok-okozati összefüggés fennállása ítéleti bizonyossággal nem állapítható meg.

[21] A második esetcsoport a gyógyulási (túlélési) esély elvesztése, illetve csökkenése. A Kúria ezzel kapcsolatos gyakorlatát az előző pontban említett két döntés (Pfv.III.22.375/2016/6. és Pfv.III.20.655/2018/4.) szemlélteti. E kérdés bővebb kifejtése jelen dolgozat keretei között nem indokolt, mivel a gyógyulási esély elvesztésének megítélése nem mutat rokon vonásokat az ügyvédi megbízás nem megfelelő teljesítése folytán a pernyertesség esélyének elvesztésével kapcsolatos gyakorlattal.

[22] A harmadik ügýtípus a pernyertesség esélyének elvesztése.

III. A pernyertesség esélyének elvesztése

[23] Ebbe az esetcsoportba azok a kárigények tartoznak, amelyeknél a jogi képviselő mulasztása folytán az ügyfél elesik a rendes vagy rendkívüli jogorvoslat, illetve keresetindítási határidő elmulasztása esetén a perindítás lehetőségétől.

² Kemenes István: Az esély elvesztése mint vagyoni és nem vagyoni hátrány. Magyar Jog, 2018/12. sz. 657–669. o.

[24] Az ilyen típusú perekben alapvetően kétféle álláspont létezik: az egyik szerint érdemben lehet és kell vizsgálni, hogy az ügyvéd mulasztásának hiányában mi lett volna az alapper (alapeljárás) eredménye; a másik nézet szerint erre nincs jogi lehetőség. Az első esetben a bíróság azt az összeget ítéli meg kártérítésként, amelyet álláspontja szerint az ügyfél sikerrel érvényesített volna az alapperben. Az összecszerűség körében az utóbbi nézet sem jelent feltétlenül teljes körű elutasítást, nem biztos, hogy eszerint mindenféle kárigény alaptalan. Több döntést találunk, ahol a szerződésszegésre tekintettel vagyoni kárként alaposnak találták a bíróságok a megbízási díj visszakövetelése iránti igényt, illetve – ahogy majd látni fogjuk – személyiségi jogsértés megállapítása esetén nem vagyoni kártérítést, sérelemdíjat ítélnek meg.

[25] Az alábbiakban mindkét nézettel kapcsolatban ismertetek egyedi ügyekben született ítéleteket. A Kúria (Legfelsőbb Bíróság) döntéseinek értelmezésekor ugyanakkor minden esetben figyelembe kell venni, hogy mi volt a felülvizsgálati kérelem tartalma, az ott megjelölt konkrét jogszabálysértés, mivel a jogerős ítélet felülvizsgálatára csak a kérelem korlátai között kerülhet sor. Erre tekintettel előfordulhat, hogy a legfőbb bírói fórum nem egyetértett az adott ügyben elfoglalt állásponttal, csak nem vizsgálhatta azt a felülvizsgálati kérelemben foglaltak alapján.

1. Az „árnyékper” lefolytatásának lehetősége

[26] A bírói gyakorlatban tehát találkozhatunk olyan döntésekkel, amelyek azon alapulnak, hogy az ügyvéd elleni kártérítési perben érdemben kell vizsgálni azt a kérdést, hogy a jogi képviselő mulasztásának hiányában milyen döntés született volna a jogvita alapjául szolgáló alapperben, az ún. „árnyékperben”. Annak eldöntése, hogy ez mely esetben tehető meg, mindig tényállásfüggő.

[27] A Legfelsőbb Bíróság a Pfv.III.22.190/2007/4. számú döntésében a keresetet elutasító elsőfokú ítéletet helybenhagyó jogerős ítéletet hatályában fenntartotta, de nem abból az okból, mert nem látott lehetőséget az alapperben elbírált jogvita máskénti megítélésére. Az alapperben a felperes kártalanítás iránti igényt terjesztett elő az állammal szemben azon az alapon, hogy vértranszfúzió útján Hepatitis C vírussal fertőződött. Keresetét a bíróság jogerős ítélettel elutasította, mert az okozati összefüggés fennállását a jogi képviselővel eljáró felperes nem bizonyította, mivel orvosszakértő kirendelése iránt bizonyítási indítványt nem terjesztett elő. A jogi képviselő ellen az ügyfél panasza alapján fegyelmi eljárás is indult, amelyben elmarasztalták az orvosszakértői vélemény beszerzésének elmulasztásáért.

[28] A keresetet elutasító jogerős döntésnek az volt az indoka, hogy az elsőfokú bíróság lefolytatta az alapperben nem indítványozott szakértői bizonyítást, és a szakvélemény alapján érdemben jutott arra a – másodfokú bíróság által is helyesnek tartott – következtetésre, hogy a kereset alaptalan.

[29] A Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati kérelem keretei között szintén érdemben vizsgálta a jogvitát. Az ügyben eljáró bíróságokkal egyezően állapította meg, hogy a jogi képviselőjével szemben előterjesztett kereset alapján a felperesnek kellett bizonyítania, hogy ügyvédje – figyelemmel a Ptk. 474. § (1) és (2) bekezdésére – a megbízási szerződést megszegte, és ezzel okozati összefüggésben a felperesnek kárt okozott [Ptk. 318. § (1) bekezdés, 339. § (1) bekezdés]. Rámutatott, hogy önmagában az alperes mulasztása, a fegyelmi vétség elkövetése a kártérítő felelősség jogalapjának megállapításához nem elegendő. Kifejtette, hogy a felperesnek a Pp. 164. § (1) bekezdése alapján azt is bizonyítania kellett, hogy az alperes mulasztásának hiányában, a szakértő kirendelése iránti indítvány előterjesztése esetén, a felperes a követeléséhez bizonyosan hozzájuthatott volna, ez az állítás azonban a Legfelsőbb Bíróság szerint csupán feltételezés, amelyet a perben lefolytatott bizonyítás sem támasztott alá. Megítélése szerint a bíróság a felperes bizonyítási indítványainak eleget téve orvosszakértői bizonyítást folytatott le, és az összes rendelkezésre álló bizonyítékot értékelte annak megállapítása érdekében, hogy a felperesnek a II.r.

alperes mulasztása hiányában lehetett-e egyáltalán esélye arra, hogy a bíróság a korábbi peres ügyben kedvező döntést hozzon. A bizonyítékokat a Pp. 206. §-ának (1) bekezdése szerint mérlegelve jutott arra a következtetésre, hogy a felperes biztos pernyertességének lehetősége nem bizonyított.

[30] Érdekesség, hogy az ítélet indokolásában megjelenik, hogy figyelembe kell venni a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 1997. évi LXVI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 7. §-ában foglaltakat is, amely szerint a bíróság határozata mindenkire nézve kötelező, ennél fogva a korábbi perben hozott jogerős ítélet a felperesnek a megbízási szerződés megszegésével összefüggő kárigénye tekintetében is irányadó. Ez arra enged következtetni, hogy a Legfelsőbb Bíróság adott tanácsa nem feltétlenül értett egyet az alsóbb fokú bíróságokkal az „árnyékper” lefolytathatóságának kérdésében, de tény, hogy erre irányuló felülvizsgálati kérelem hiányában ebben a kérdésben nem foglalhatott állást.

[31] Ennél egyértelműbb a Legfelsőbb Bíróság Pfv.VIII.20.497/2009/4. számú hatályon kívül helyező végzésében kifejtett álláspontja, ahol egy elévülés miatt elutasított kereset képezte az ügyfél és ügyvédje közötti jogvita alapját. Az ügyben eljáró bíróságokkal szemben úgy ítélte meg, hogy az igény érvényesítésére rendelkezésre álló határidő elmulasztása miatti jogvesztés megalapozza az ügyvéd kártérítési felelősségét, ezért a jogerős ítéletet az elsőfokú bíróság ítéltére is kiterjedően hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróságot a felperest megillető követelés meghatározása érdekében szükséges bizonyítás lefolytatása céljából új eljárásra és új határozat hozatalára – vagyis gyakorlatilag az „árnyékper” lefolytatására – utasította.

[32] A Kúria a Pfv.V.21.194/2012/4. számú ítéletében a speciális tényállásra tekintettel értett egyet a fellebbezési határidőt elmulasztó ügyvéd marasztalásával. Adott esetben egy bűncselekmény több sértettjének azonos tényállás mellett előterjesztett igényét bírálta el pozitívan ugyanazon bíróság, ugyanazon másodfokú tanácsa. Erre tekintettel ítélték meg úgy a kártérítési perben eljáró bíróságok, hogy az elsőfokú bíróság felperes keresetét elutasító ítélete ellen határidőben előterjesztett fellebbezés esetén a többi károsultéhoz hasonlóan, keresetnek helyt adó döntés született volna.

2. Az „árnyékper” lefolytatásának kizártsága

[33] Az elutasító döntések két fő érvrendszeren alapulnak. Az egyik szerint a kárigény alapjául szolgáló perben meghozott és jogerőre emelkedett ítélet anyagi jogereje kizárja, hogy az ott elbírált jogot bárki, bármilyen módon vitássá tegye. A másik – csakúgy, mint a korábban ismertetett pályázati esély megítélésénél – az okozati összefüggés és a kár, illetve a kár nagyságának bizonyíthatósága (valójában leginkább azok bizonyíthatatlansága) oldaláról közelíti meg a problémát.

[34] A közzétett eseti döntések közül a Kúria a BH 2012.90. számú döntésében úgy foglalt állást, hogy az ügyvéd ellen indított kártérítési perben nincs lehetőség arra, hogy a bíróság más ügyben hozott anyagi jogerős ítéletet felülbíráljon, ugyanakkor rögzítette, hogy a jogorvoslati jogtól való megfosztás személyhez fűződő jogot sért, és alapot ad a nem vagyoni kártérítésre. A felperes az ügyvéd elleni kártérítési perben annak a vagyoni kárának a megtérítésére kérte az alperes kötelezését, amelyet a munkáltatója ellen indított munkaügyi per eredményeként nem kapott meg, de a feltevése szerint azt a felülvizsgálati eljárásban a Legfelsőbb Bíróság megítélte volna, ha az alperes a munkaügyi bíróság jogerős ítélete ellen a felülvizsgálati kérelmet időben benyújtja. A károsodásának tehát az alapja, hogy az alperes hibájából a felülvizsgálati kérelmét a Legfelsőbb Bíróság érdemben nem bírálta el.

[35] A Kúria rögzítette, hogy a munkaügyi perben a felperes jogvitáját a bíróság első- és másodfokon elbírált, és abban jogerős ítéletével döntött. Kifejtette, hogy az abban a perben hozott jogerős ítéletben foglalt döntésre beállt az anyagi jogerő [Pp. 229. § (1) bekezdés], és ez kizárja, hogy az ítéletben már elbírált jogot bárki is vitássá tegye. Álláspontja szerint a Bszi. 7. §-a alapján – amely a bíróság határozatának

mindenkire kötelező szabályát mondja ki – nincs jogi lehetőség arra, hogy az anyagi jogerőre emelkedett ítéletet ebben a perben a bíróság felülvizsgálja. Ez a kártérítési per nem lehet a munkaügyi perben hozott döntés újabb jogorvoslati eljárása. Helytelennek tartotta, hogy a kártérítési perben eljáró bíróságok – különösen a másodfokú bíróság – mintegy felülvizsgálati bíróságként először elbírálta a felülvizsgálati kérelem jogi alkalmasságát, majd azt megfelelőnek találva, felülbírálta magát a jogerős ítéletet. Ezzel a munkaügyi perben előterjeszhető felülvizsgálati kérelmet – a Legfelsőbb Bíróság jogkörének átvételével – az ügyvéd elleni kártérítési perben elbírálta, és azt részben alaposnak tartotta. A felperesnek azt a tényállítást, hogy a munkaügyi perben érvényesített, és őt jogosan megillető követeléséhez bizonyosan hozzájutott volna, ha a Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati kérelmét érdemben elbírálja, csupán feltételezésen alapulónak, nem bizonyítottnak és nem is bizonyíthatónak ítélte. Alaposnak tartotta azonban a megbízási szerződés hibás teljesítésére tekintettel a megbízási díj visszafizetésére, továbbá a nem vagyoni kártérítés fizetésére irányuló igényt. A jogorvoslatihoz való jogot személyhez fűződő jognak tekintette, amely megsértése alapozta meg a nem vagyoni kártérítést.

[36] Ezzel egyező álláspontot képviselt a Kúria BH 2013.89. számú eseti döntésében, kimondva, hogy amennyiben az ügyvéd az ügyfelével kötött megbízási szerződést megszegve az 1998. évi XIX. törvény (Be.) 580. § szerinti kártalanítási igényt a hat hónapos jogvesztő határidőn túl terjeszti elő, és ezzel megfosztja ügyfelét az igény érvényesítésének e lehetőségétől, ezáltal sérült a félnek azon alkotmányos joga, hogy bírósághoz fordulhasson, és jogait a törvény által felállított független és pártatlan bíróság bírálhassa el. Ezt olyan immateriális hátránynak minősítette, amely kellő alapul szolgált a személyiségi jogok megsértésének a megállapításához, és ennek alapján nem vagyoni kártérítés megítéléséhez.

[37] A közzétett eseti döntésekben megjelenő gyakorlatot erősítette a Kúria Pfv.III.20.026/2016/3. számú ítélete, amely szerint az ügyvéd ellen indított kártérítési per bírósága érdemben nem vizsgálhatja azt a kérdést, hogy a felperes az ügyvéd mulasztása hiányában igényét sikerrel érvényesíthette volna, nincs lehetőség "árnyékper" lefolytatására. Ahogy a korábbiakban erre már utaltam, nem kizárólag bíróság előtti eljárás lehet az alapper, hanem más eljárás is. Itt az adott esetben az alapügyben az adóhatóság adóhiány, adóbírság és késedelmi pótlék megfizetésére kötelezte a felperest. A jogi képviselő mulasztása abban nyilvánult meg, hogy elkésett fellebbezést és alaptalan igazolási kérelmet terjesztett elő, illetve nem nyújtott be keresetet a határozat bírósági felülvizsgálata iránt. A bíróságok megállapították, hogy az alperes a Ptk. 474. §-ának (1) bekezdésében szabályozott megbízási szerződésben foglalt kötelezettségének megszegésével megsértette a felperesnek az elsőfokú adóhatósági határozatok elleni rendes jogorvoslatihoz, valamint a bírósághoz fordulóhoz fűződő jogát, és az így okozott károkért az Ütv. 10. §-ának (1) bekezdése szerint – a régi Ptk. 318. § (1) bekezdése és 339. § (1) bekezdése szerint vizsgálendő – felelősséggel tartozik.

[38] A Kúria egyetértett az ügyben eljáró bíróságokkal abban, hogy a felperesnek bizonyítania kellett az alperes mulasztásai és a kár bekövetkezése közötti okozati összefüggést, amely csak akkor lett volna teljesíthető, ha igazolt, hogy az alperes mulasztásai hiányában a hivatkozott vagyoni károk bekövetkezése biztosan elmaradt volna. A felperesnek azt a tényállítást, hogy vagy a másodfokú adóhatósági eljárásban, vagy a közigazgatási perben fizetési kötelezettségét biztosan megszüntették volna, ha a fellebbezés érdemi elbírálására, érdemi tárgyalásra alkalmas keresetlevél előterjesztésére sor került volna, csupán feltételezésen alapulónak, és nem bizonyíthatónak ítélte. Mindössze annyi talált megállapíthatónak, hogy az alperes szerződésszerű magatartása esetén a másodfokú adóhatósági eljárást és a közigazgatási pert lefolytatták volna, de azok eredményére kijelentést tenni nem lehet; a kártérítési per bírósága nem veheti át a másodfokú adóhatóság és a közigazgatási perben eljáró bíróság szerepét, nincs lehetőség árnyékper lefolytatására. A feltételezéseket az okozati összefüggés megállapítására alkalmatlannak találta, ezért a kártérítési felelősség feltételeinek a hiányában a követelés jogalapja hiányzott, így a kereset elutasításának volt helye.

[39] Végül kitérnék a Kúria e tárgyban született legutóbbi, Pfv.III.20.861/2018/4. számú döntésére, amelyben fenntartotta azt a gyakorlatot, amely szerint a kártérítési perben a bíróság érdemben még akkor sem vizsgálhatja azt a kérdést, hogy a felperes az ügyvéd mulasztása hiányában igényét sikerrel érvényesíthette volna, ha ennek eldöntéséhez egyes bizonyítékok rendelkezésre állnak. A jogvita egy olyan ügyvédi megbízáson alapult, amely kiterjedt nemcsak a felperes ingatlanának kisajátításával kapcsolatos közigazgatási eljárásra, hanem minden olyan eljárás megindítására, amely a felperes kisajátítással kapcsolatos célja elérésére alkalmas, beleértve a kisajátítási határozat keresettel való megtámadását. Mindezek alapján az alperes jogellenes és felróható magatartását a keresetlevél benyújtásának elmulasztásában volt meghatározható. Nem osztotta a Kúria a felperes felülvizsgálati kérelmében előadott álláspontját abban, hogy bizonyossággal meg lehet állapítani, mi lett volna az egyébként le nem folytatott közigazgatási per eredménye. A felperes által a kisajátítással kapcsolatban idézett jogszabályhely csakugyan rögzíti azokat az eseteket, amikor a tulajdonos kérelmére a visszamaradó ingatlanrészt ki kell sajátítani, azonban a közigazgatási perben lefolytatandó bizonyítás eredményeként a közigazgatási bíróság feladata annak megítélése, hogy ezek a feltételek fennállnak-e, amennyiben igen, úgy az összezszerúséget is neki kell meghatároznia. Rámutatott a Kúria, hogy a kisajátítási eljárásban készült szakvélemény azon bizonyítékok közé tartozik, amelyeket a közigazgatási perben kell az eljáró bíróságnak értékelnie, a kártérítési perben a polgári bíróság ezt a feladatot nem veheti át. A Kúria e vonatkozásban fenntartotta, hogy a kártérítési per bírósága érdemben nem vizsgálhatja azt a kérdést, hogy a felperes az ügyvéd mulasztása hiányában igényét sikerrel érvényesíthette volna, vagyis nincs lehetőség „árnyékper” lefolytatására.

IV. Összegzés

[40] Összegezve kijelenthető: nincs teljesen egységes álláspont a tekintetben, hogy az ügyvéd elleni kártérítési perben lefolytatható-e az „árnyékper”, a többségi gyakorlat mégis ez ellen szól. Az alapperekben elbírálandó jog- és összezszerúségi kérdések érdemi vizsgálata esetén az eljáró bíróságok legtöbbször a tényállás egyediségét hangsúlyozzák, ritkábban bocsátkoznak érdemi döntés meghozatalába, különösen akkor nem, ha sok a bizonytalan tényező vagy az egyedi mérlegeléstől függő kérdés.

[41] Az „árnyékper” lefolytatásának kizártságát képviselő nézettel szemben megfogalmazott kritikák (így az anyagi jogerő terjedelme, a sérelemdíj nem valós kompenzáció-, illetve szankciójellege, továbbá az alapjául szolgáló sérelem személyiségi jogsértéskénti megítélése) egytől-egyig a választott jogi megoldás megfelelőségét vitatják, nem veszik azonban figyelembe, hogy a kártérítési per keretein kívül álló, sokszor nem a bíróság (vagy nem a polgári bíróság) hatáskörébe tartozó eljárás lefolytatása, az abban felmerülő kérdések érdemi vizsgálata és elbírálása aggályos.

Bárdos Péter:

Elutasított sérelemdíj igények (I.)

[1] A régi Ptk. „nem vagyoni kártérítés” elnevezéssel kártérítési kötelezettséget fűzött az olyan magatartáshoz, amely másnak nem a vagyonát, hanem a személyiségét sértette. Eltekintve magának a fogalomnak a zavarosságától és az értelmezés körüli bizonytalanságoktól, el lehet mondani, hogy a nem vagyoni kártérítés intézménye valóságos társadalmi igényre reflektált, a polgári jogban megtalálva e reflexió megfelelő helyét, kiindulva abból a társadalmi tapasztalatból, hogy a pénz még az abban voltaképpen ki nem fejezhető emberi értékek sérülésére vagy elveszésére is gyógyír lehet. Az ember gyarló.

[2] A Ptk. kodifikációs munkálatai kezdettől fogva kiterjedtek a nem vagyoni kártérítés ügyére azzal, hogy az új kódexben meg kell kísérelni a jogintézmény megfelelő rendszerbeli helyének megtalálását, egyértelművé kell tenni annak társadalmi rendeltetését és tisztázni kell bizonyos fogalmakat.

[3] Az új szabályozás abból az elvből indul ki, hogy a sérelemdíjnak átkeresztelt jogintézmény mint a kódexben önálló részként szabályozott személyiségi jogok megsértésének polgári jogi szankciója rendszertanilag a személyiségi jog körébe tartozó szabály, nem kártérítés, amely a vagyoni sérelmekhez kötődik, hanem valamiféle kompenzáció egyszersmind büntetés, amely sok tekintetben a kártérítéshez nagyon hasonló módon működik. Nem állíthatom, hogy az új elnevezés nyelviileg kifogástalan lenne; van valami groteszk abban, hogy a sérelem díjáról beszélünk, de még mindig jobban fejezi ki a dolog lényegét, mint az alapjában véve értelmetlen „nem vagyoni kártérítés” kifejezés.

[4] A sérelemdíj per definitionem a személyiségi jog megsértésének szankciója (Ptk. 2:52. § (1) bek.). Sérelemdíj-következménye tehát csak *személyiségi jogsértésnek* lehet, azaz nem alapoz meg sérelemdíj igényt az olyan jog megsértése, amely nem minősül személyiségi jognak. Csakhogy a kódex a „személyiségi jog” fogalom definíciójával adós marad, így a bíróságra hárul a feladat, hogy eldöntse, személyiségi jognak tekinthető-e a konkrét esetben kétségtelenül megsértett, de a kódex példálódzó felsorolásában vagy más jogszabályban ilyenként nem nevesített jog. Ha igen, úgy megsértésének következménye lehet a sérelemdíj, ha nem, a sérelemdíj akkor sem jöhet szóba, ha a jogsértés a sérelmet szenvedettnek életminőség-romlást okozott.

[5] A Kúria annyiban pótolta a normatív definíció hiányát, hogy több ítéletében is leszögezte; a személyiségi jog az ember „nembeli lényegéhez” közvetlenül kötődő, azt közvetlenül érintő jog. Nem tekintendő ilyennek például a tisztességes eljáráshoz való jog, amelynek megsértése ezért nem is alapozhat meg sérelemdíj igényt.

Álljon itt szemléltetésül a Fővárosi Ítéltábla két jogerős elutasító ítéletének indokolásából egy-egy idézet. A közjog által védett alapjogok azonban nem közvetlenül az ember személyiségéből fakadnak, nem az emberi individuum védelmét célozzák, ezért megsértésük önmagában személyiségi jogi sérelmet nem alapozhat meg. A tisztességes eljáráshoz való jog kétségtelenül valamennyi alapjogi dokumentumban és az Alaptörvényben, valamint az egyes eljárási törvényekben is deklarált alapvető emberi jog. Célja azonban nem az ember mint társadalmi lény alapvető jogainak, hanem az állam mint a szuverenitás birtokosa által fenntartott és szervezett államigazgatási és igazságszolgáltatási rendszer keretében lebonyolított eljárások szabályszerűségének garantálása. (FIT 17 Pf. 20.110/2019.)

A büntetőeljárás elhúzódása okán – a fentieken túl – a felperes azért sem érvényesíthet igényt egyik alperessel szemben sem, mert az eljárási jog sérelme személyhez fűződő jogsérelmet nem jelent. Az eljárás észszerű időn belüli befejezéséhez való jog a tisztességes eljáráshoz való jog részeként az Alaptörvényben és az egyes eljárási törvényekben deklarált alapvető emberi jog, melynek célja az egyes eljárások szabályszerűségének garantálása. Ugyanakkor a polgári anyagi jog által védelemben részesített, a Ptk. 76. §-a szerinti személyhez fűződő jog az ember értékminőségének kifejeződése, az ember személyiségét alkotó lényegi tulajdonságok és ismérvek összessége. Az eljárás észszerű időn belüli befejezéséhez fűződő jog megsértése akkor minősülhetne személyhez fűződő jog sérelmének, ha az eljáró közigazgatási szerv, bíróság kifejezetten az eljárás valamely résztvevőjének személyére tekintettel, a személyisége lényegét alkotó tulajdonságok, ismérvek miatt nem fejezi be az eljárást észszerű idő alatt. (FIT 9 Pf. 20.930/2018.)

Ugyanilyen okoskodás alapján valószínűleg nem alapoz meg sérelemdíj igényt pl. a szerződésszegés még akkor sem, ha abba a másik fél belerokkan.

A Fővárosi Ítéltábla egyetértett az elsőfokú bírósággal a tekintetben, hogy amennyiben az alperes a felperessel közös kötelezettségvállalásból rá eső részt nem teljesíti, a felperesnek kötelmi igénye keletkezik ezen összeg követelésére, a fizetési kötelezettség nem teljesítése személyiségi jogi igényt nem alapoz meg. A személyiségi jogi per ezen kötelezettség kikényszerítésének nem lehet eszköze, másodlagos jogérvényesítési eszközként nem szolgálhat. (FIT 9 Pf. 21.535/2015.)

Ez az első rátekintésre korrektnek és a szabályozás logikájába beleillőnek tűnő érvelés azonban, ha kicsit mélyebben elemezzük, ébreszthet kételyeket. Az ember „nembeli lényege” a testi és lelki integritás, a Fővárosi Ítéltábla fent idézett szóhasználatával élve „az ember értékminőségének kifejeződése, az emberi lényegi tulajdonságok és ismérvek összessége”. Eltekintve attól, hogy a Ptk.-ban felsorolt személyiségi jogok egy része ilyen megközelítésben valójában nem személyiségi jog, mert nem eleme az „ember nembeli lényegének” (ld. pl. magántitok, üzleti titok, képmás, hangfelvétel), a „lelki integritás” önmagában is problematikus. A lelki integritást sértőnek tekinthetünk ugyanis minden olyan magatartást, ami alkalmas az ember közérzetének, életminőségének rontására. Innen nézve a dolgot viszont bizvást állíthatjuk, hogy minden, ami közérzetromlást okozhat – így például a tisztességes eljáráshoz fűződő jog sérelme vagy a másik fél szerződésszegése is – személyiségi jogot sért. Véleményem szerint a Kúria álláspontjával szemben ez az életszerűbb gondolatmenet, amellyel azonban az ítéletek tanulmányozása során nem találkoztam.

[6] A jogsértés akkor releváns, ha a sértett életminőségének romlásával jár. Erre nézve korábban az a bírói gyakorlat alakult ki, hogy a sértettnek a tényleges életminőség-romlást bizonyítania kellett, ami sok esetben állította őt teljesíthetetlen vagy méltatlan bizonyítási feladat elé. Az új kodifikációt közvetlenül megelőző időben ez a gyakorlat megváltozott; a bíróság immár adottnak tekintette, hogy akit személyiségi jogában sértenek, annak életminősége átmenetileg vagy véglegesen romlik. A Ptk.-ban aztán ez a gyakorlat törvényi vélelemként jelenik meg. Csakhogy ez nem azt jelenti, hogy sérelemdíj életminőség-romlás nélkül is jár, csupán azt, hogy most már nem a sérelmet szenvedettnek kell bizonyítania az életminőség romlásának bekövetkeztét, hanem a sérelmet okozónak, hogy életminőség romlás *nem* következett be. Ez az elméleti alapja annak is, hogy pl. a bíróság a hozzátartozó elvesztése esetén többnyire nem ítél meg sérelemdíjat, ha az állítólagos sértettet az elhunythoz olyan távoli, laza kapcsolat fűzte, ami életszerűtlenné teszi a hozzátartozó halála miatti őszinte megrendülést, fájdalmat.

[7] A harmadik ex lege alaptétel is igazságszolgáltatási termék. Ennek lényege az, hogy az életminőség romlásnak meg kell haladnia a mindennapi élettel szokásosan együtt járó kisebb bosszúságok mértékét. Ha a buszon a lábadra lépnek, ez fáj, sértő, hangulatrontó (pláne, ha szóváltás is követi). Mégsem igen találunk olyan bíróságot, amely hajlandó lenne emiatt sérelemdíjat megítélni. A Ptk.-ban ugyan nem olvashatunk a sérelem minimum-mértékéről vagy releváns sérelemről, de ezt a gyakorlatot indokolja a társadalmi racionalitás.

[8] Ehhez az általános megközelítéshez annak hangsúlyozása is hozzátartozik, hogy az életminőség romlásának bekövetkezése és annak mértéke a jogi szabályozás illetve a bírói gyakorlat szintjén aligha lehet a sérelmet szenvedett szubjektív érzéseinek függvénye főleg, mert ennek vizsgálata a jogalkalmazást de facto teljesíthetetlen feladat elé állítaná. Ezért aztán a bíróság sem arra keresi a választ, hogyan éli meg XY az őt ért sérelmet, hanem arra, hogy a *közfelfogás* szerint történt-e sérelem és mekkora. Jellemző példa erre a közszereplők becsület- és jóhírnévsértésre alapított sérelemdíj igénye, amelyet a bíróság nem azon az alapon bírál el, hogy a közszereplő hogyan élte meg az őt ért atrocitást, hanem hogy a társadalom miként értékeli azt. E felfogást tükrözi pl. az a bírói gyakorlatban a Ptk. 2:44. §-a talaján kialakult elv, hogy a közszereplőnek többet kell túrnie az átlagembernél.

Azt a felperes sem vitatta, hogy korábban betöltött olyan tisztséget, amellyel összefüggésben politikai

közzsereplőnek tekinthető (pénzügyminiszter volt), a cikk pedig éppen ezen tisztségénél fogva említi. Ebből viszont az is következik, hogy olyan témákkal összefüggésben, amelyekben ezen volt tisztsége okán kerül említésre bírálhatósága fokozott a Ptk. 2:44. § alapján (FIT 32 Pf. 20.173/2018.).

Az értékelés körébe vont szempontok között ugyancsak lényeges, hogy a felperes a Magyar Állam kizárólagos tulajdonában álló gazdasági társaság, azaz állami vagyonnal gazdálkodik, tevékenysége a közpénzek felhasználására vonatkozik, amely ebből eredően közügynek tekinthető, így a felperesnek a működését érintő kritikákat fokozottabban kell tűrnie. (Kúria Pfv. IV. 22.549/ 2017.)

Sőt a Fővárosi Ítéltábla ennél is továbbment, amikor ezt a fokozott tűrés kötelezettséget róta nemcsak közzsereplőnek minősülő, de olyan személyre is, aki korábban a sajtóban, tehát a nyilvánosság előtt vállalta fel azt a kapcsolatot, amellyel összefüggésben utóbb a perben jóhírvéne megsejtését állította.

A Fővárosi Ítéltábla fenntartja a 2.Pf.20.152/2016/13/I. szám alatti részítéletében kifejtett azon álláspontját, amely szerint a felperes - függetlenül attól, hogy nem minősül közhatalmat gyakorló személynek és nem is közzsereplő politikus - annak okán, hogy a ... kialakult kapcsolatát oly módon vállalta fel a nyilvánosság előtt, hogy ezzel kapcsolatosan a sajtóban nyilatkozott, az állapítható meg, hogy ezen szerelmi viszonyt, kapcsolatot érintően a közzsereplés igényével lépett fel. Ennek eredményeként a kettőjük kapcsolatát érintő véleménynyilvánításokkal szemben a felperes tűrés kötelezettsége fokozottabb. (FIT 2 Pf. 20.291/2018.)

[9] A kódex nem szól a nem vagyoni jellegű sérelmek pénzbeli ellentételezésének *mértékéről*. A kérdés már csak ezért is változatlanul alapvetően a „bírói jog” terrénuma marad. Itt viszont a bírók számára az egyetlen lehetőség az egymásra figyelés. Bármennyire tiltakozzanak is a bíróságok (külföldön is) a biztosítói gyakorlatban fontos szerepet játszó „Gliedertaxe”-szemlélet ellen, a jogbiztonság követelménye előbb-utóbb mégiscsak oda fog hatni, hogy a hasonló sérelmekhez a bíróság legalább nagyságrendileg hasonló összegű sérelemdíjat fog rendelni. Jól tetten érhető ez a tendencia azokban az egyre nagyobb számban olvasható ítéletekben, amelyek indokolásában a bíróság tételesen hivatkozik hasonló ügyekben született ítéletekre.

[10] A sérelemdíj-problematika fogalmi hierarchián alapuló magyar kodifikációs megoldása, amely a szabályozást teljes egészében a „személyiségi jog” fogalmára építi úttörőnek tekinthető mind a magyar jogfejlődésre a legnagyobb hatást gyakorló német, mind az egészen más utakon járó angol joghoz képest. Más-más okokból ugyan, de sem a német, sem az angol jog nem egy központi fogalom köré szervezi szabályait, hanem az egyes jogsérelem típusokat külön-külön vizsgálva ad szabályt a „nem vagyoni kár” megtérítésére (a német „Schmerzensgeld” kifejezés például, ami tükörfordításban fájdalomdíjat jelent, akár az életminőség romlásával összefüggő általános szankciónak is tekinthető lenne, valójában azonban csak a *fizikai sérülés* okozta testi és lelki szenvedések ellentétele).

[11] A sérelemdíjat megalapozó helyzetek:

- a Ptk.-ban nevesített személyiségi jogok megsértése
- az Alaptörvényben felsorolt személyiségi jogi jellegű alapjogok megsértése
- minden más magatartás, amit a sértett „privát szférájába való behatolás” miatt jogszabály vagy a bírói gyakorlat személyiségi jogsértésnek tekint.

[12] A Ptk. szabályozása a védendő személyiségi jogokat példálódzó jelleggel először az ún. „általános védelmi szabályok” körében (2:42. §) sorolja fel: ide tartozik a magán- és családi élethez, az otthonhoz, a másokkal való kapcsolattartáshoz, a jóhírnévhez és az emberi méltósághoz fűződő jog. Egy másik példálódzó felsorolás (2:43. §) pedig az életet, testi épséget, egészséget, személyes szabadságot,

magánéletet, magánlakást, egyenlőséget (a személy hátrányos megkülönböztetésének tilalma), becsületet, jóhírnevet, magántitkot, üzleti titkot, know how-t, személyes adatokat, képmást, hangfelvételt és az elhunyt emlékének tiszteletben tartását (kegyeleti jog) említi személyiségi jogi jogvédelemre érdemes értéként.

[13] A két felsorolás közötti viszony nem tisztázott, a felsorolások részben tautologikusak. Az biztos, hogy nem egyszerű szómágiáról van szó, amit a jogászok találtak ki a saját szórakoztatásukra, hanem arról a kérdésről, hogy a sérelmet szenvedett (még inkább jogi képviselője) mire alapítsa az igényt. Mintha a római jog ama korszakát élnénk újra, amikor a petitum helyes megválasztása döntő lehetett a per kimenetelében. Az ebből eredő, keresetekben, sőt ítéletekben is tetten érhető bizonytalanság nehéz helyzetbe hozhatja a sérelmet szenvedettet. Pl. a felperes azt a hibát követi el, hogy az őt ért sérelmet jóhírnévsértésnek titulálja, vállalva a kötelezettséget, hogy igazolja a jóhírnévsértés Ptk.-beli kritériumainak (Ptk. 2:45. §) teljesülését, holott e nehézségeket könnyen elkerülhette volna, ha emberi méltóságának megsértéséről beszél. (Valószínűleg ez a bizonytalanság tükröződik abban a gyakorlatban, hogy a felperesek keresetüket gyakran a „becsület, jóhírnév és emberi méltóság megsértésére” alapozzák – egy tényállás alapján.). Számos elutasító ítélet született a rossz választás miatt, amelyekre e tanulmány harmadik részében fogok részletesebben kitérni.

[14] Az egyéb, személyiségi jogi védelmet megalapozó jogszabályok közé tartoznak pl. a szabadalmi törvényben (1995. évi XXXIII. tv.), valamint a szerzői jogi törvényben (1999. évi LXXVI. tv.) deklarált személyiségi jogok is (Ptk. 2:55. §). Az előbbi személyiségi jogként kezeli a jogot a feltalálói minőség elismerésére (7. § (1) bek.), feltüntetésére (7. § (5) bek.), valamint a nyilvánosságra hozatalra (7. § (7) bek.), amelyet az itt közelebből nem tárgyalandó szabadalmi kényszerengedély korlátozhat. Az utóbbi a nyilvánosságra hozatal és a név feltüntetésének jogát, a szerzői minőség kétségbe vonásának tilalmát és a mű egységének védelmét szabályozza személyiségi jogként. (Ezekkel kapcsolatban felvethető lenne, hogy mennyiben érintik az ember „nembeli lényegét”). Itt említhető továbbá a Be. (2017. évi XC. tv.) 2. § (1) és (2) bek. is, amely deklarálja az emberi méltósághoz, a szabadsághoz, személyi biztonsághoz fűződő jog büntető eljárásbeli védelmét, amiből az következik, hogy ha e jogok a büntető eljárásban sérülnek, ez sérelemdíj iránti igényt alapozhat meg (de nem a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmére alapítottan!).

[15] Kiemelt jelentősége van az Alaptörvényben szabályozott alapvető jogoknak, amelyek megsértése szintén megalapozhatja sérelemdíj megítélését. Ezek a következők:

- emberi méltóság
- szabadság (véleménynyilvánítás, gondolati, lelkiismereti szabadság, vallás, gyülekezés, egyesülés, tudományos kutatás, művészi alkotás, tanulás, tanítás, a munka és foglalkozás szabad megválasztása, szabad mozgás, tartózkodási hely szabad megválasztása, a kapcsolattartás szabadsága, vállalkozás, tulajdon, öröklés)
- menedékjog
- esélyegyenlőség
- társadalmi felzárkózás
- gyermekjogok
- megfelelő munkafeltételek
- pihenőidő, szabadság
- szociális biztonság
- testi-lelki egészség
- egészséges környezet
- hivatalviselés
- tisztességes eljárás
- petíciós jog
- nemzetiségi önazonosság

- személyi biztonság
- magánélet
- családi élet
- otthon
- jóhírnév
- személyes adat
- művelődés

[16] Az Alaptörvény nem személyiségi jogokról, hanem alapjogokról beszél, amelyek közül a Kúria értelmezésben egyesek egyben személyiségi jogok is (ilyenek természetesen a Ptk.-val egyezően elnevezett jogok, de pl. nézetem szerint a szabadságjogok is), mások nem (ld. tisztességes eljárás, petíciós jog stb.). Teoretikusan az is fölvethető, hogy ha a Ptk. alapelveivel kapcsolatosan indokolt a vita, vajon alkalmazhatók-e a Ptk. szankciós szabályai akkor, ha „csak” egy alapelv sérül, de tételes magatartási szabály nem, éppígy indokolt a kérdést feltenni az Alapszabállyal összefüggésben is. Erre is vonatkozik az előbbi megjegyzés; a bíróság nem igen fog bíbelődni elméleti kérdésekkel, hanem a Ptk.-beli fogalmak alá vonhatóságot fogja keresni.

[17] A Ptk. sérelemdíj-konceptiójával kapcsolatos álláspontomat röviden a következőkben foglalhatom össze. Helyesnek gondolom a törekvést a szabályozás egy központi fogalom köré építésére, de éppen ezért döntő jelentőséget tulajdonítok e központi fogalom pontos normatív meghatározásának és úgy ítélem meg, hogy a szabályozás éppen ez utóbbi elvárást nem teljesíti. A szabály pótlására kialakult bírói gyakorlat vitatható és bizonytalanságot teremt.

[18] A sérelemdíj-ítéletek tanulmányozása során arra a felismerésre jutottam, hogy az elutasító ítéletek, különösen azok indokolása mélyebb betekintést enged a bíróság gondolkodásába, mint a helytadó ítéletek elemzése. A sérelemdíj iránti követelést a bíróság sok okból elutasíthatja. Ezek vizsgálata praktikus okokból (felesleges perek és felesleges költségek elkerülése) is célszerű. Elutasítható, sőt elutasítandó a kereset természetesen akkor, ha a kártérítési jogból ismert feltételek közül a jogellenesség, a magatartás és a bekövetkezett sérelem közötti okozati összefüggés nem áll fenn vagy a sérelmet okozó a felelősségi szabályok szerint kimenti magát és természetesen akadályozza az igényérvényesítést az elévülés is. Egy folyóiratcikk terjedelmi korlátai nem teszik lehetővé sem valamennyi sérelmi forma sem valamennyi kimentési ok elemzését. A témába vágó következő cikkekben ezért az élethez, testi épséghez, egészséghez illetve a becsülethez, jóhírnévhez, emberi méltósághoz fűződő személyiségi jog sérelmére alapított, elutasított igényeket fogom vizsgálni, főleg mivel az ezekhez az esetcsoportokhoz kapcsolódó ítéletek teszik ki a személyiségi jogi ítélkezés túlnyomó részét.

SZEMELVÉNYEK AZ ÍTÉLKEZÉSI GYAKORLATBÓL

Máshol nem publikált határozatok

A *Máshol nem publikált határozatok* rovat a megelőző időszakban keletkezett – a lapszám megjelenésekor máshol szerkesztetten még nem közölt – figyelemre méltó jogerős döntésekből válogat. Az egyes döntések ismertetése a tényállás és az eljáró bíróságok ítéleteinek alapjául szolgáló jogi érvelés minél teljesebb körű bemutatásával, valamint a hivatkozott jogszabályhelyek felsorolásával és kulcsszavak hozzárendelésével történik.

Tárgyszavak: casco biztosító, megtérítési igény

Ha a casco biztosító megtérítési igényt érvényesít a kárért felelős személlyel szemben és ő a casco szerződés létrejöttét, fennállását, feltételeit, önrészét, annak levonását, és a kár kifizetését vitatja, e körülményeket a szerződésnek és a díjfizetés rendezettségét igazoló okiratnak benyújtásával lehet igazolni; rendőrségi igazolás és a rendőr-főkapitányságtól beszerzett dokumentumok nem alkalmasak az alperes által vitatott körülmények bizonyítására.

A BM gépjármű-nyilvántartás, és más nyilvántartás sem tartalmaz adatokat a casco biztosítási szerződések fenti körülményeiről, a szerződés megkötése – a gépjármű-felelősségbiztosítással szemben – nem is kötelező, így a nyilvántartás adatai nem igazíthatnak el abban a kérdésben, hogy létrejött-e casco szerződés, és az a biztosítási esemény időpontjában is fennállt-e, A gépjármű kárbejelentőlap kitöltésével, a kárfelvételi jegyzőkönyvben a módozat rovatban feltüntetett casco jelzéssel sem igazolható a casco szerződés létrejötte és a biztosítási esemény időpontjában való fennállása.

Pp. 164. § (1) bek., 206. § (1) bek., Ptk. 6:468. §

2016. július 18-án sorozatos ráfutásos baleset történt, amikor egy személygépkocsi forgalmi okokból megállt. A balesetben részes gépjármű üzemeltetőjének felelősségbiztosítója az alperes. Az egyik gépkocsiban keletkezett károkat szerviznél javították, a javítási költséget 2016. szeptember 16-án a felperes megfizette. A felperes a biztosítottnak nyújtott biztosítási szolgáltatással kapcsolatos megtérítési igényét bejelentette az alperesnek, aki azt levelével elutasította.

A felperes keresetében a biztosítottjának nyújtott biztosítási szolgáltatás megfizetésére kérte kötelezni a felelősségbiztosító alperest. Előadta, hogy a perbeli balesetet az alperes biztosítottja idézte elő, aki a szabálysértési hatósági eljárásban felelősségét elismerte.

Az alperes ellenkérelmében vitatta a felperes és biztosítottja közötti casco szerződés létrejöttét és tartalmát, továbbá a kifizetés megtörténtét. Hivatkozott arra is, hogy a balesetet nem az alperesi biztosított okozta, hanem a baleset többi részesei, így a felperesi biztosított is azáltal, hogy nem tartotta be a követési távolságot.

Az elsőfokú bíróság a keresetet elutasította, szerinte a keresetlevélhez mellékelt okirati bizonyítékok (gépjármű kárbejelentő lap, kárfelvételi jegyzőkönyv, pótszemle jegyzőkönyv) nem alkalmasak a felperes és a biztosítottjának tekintett személy közötti szerződés létrejöttének és tartalmának bizonyítására, és a digitális utalványozási rendszerből kinyomtatott másolati példány sem alkalmas önmagában annak kétséget kizáró bizonyítására, hogy ezen összeget a felperes átutalta a biztosítottjának tekintett személy részére. A felperes ezért nem tudta bizonyítani, hogy az alperessel szemben a perbeli követelést a biztosítottal kötött biztosítási szerződés alapján, annak rendelkezései szerint nyújtott térítése folytán érvényesíti.

A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

A jogerős ítélet értelmében a felperesnek – az alperesi vitatásra figyelemmel – az igényérvényesítési joga alátámasztásául a casco szerződés megkötését, érvényességét és az általa érvényesíteni kívánt kárösszeg károsult részére történt kifizetését kellett volna hitelt érdemlő módon igazolnia. Az elsőfokú bíróság

felhívása ellenére azonban a felperes e bizonyítási kötelezettségének nem tett eleget. Ezért a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét helyes indokai alapján helyben hagyta.

A Kúria megállapította, hogy a jogerős ítélet a felülvizsgálati kérelemben megjelölt okból nem jogszabálysértő. A bíróság a Pp. 206. § (1) bekezdésének megfelelően helyesen értékelte a felperes nyilatkozatait és az általa becsatolt okiratokat, amelyek nem igazolják a casco szerződés létrejöttét, annak tartalmát és a felperes által biztosítottnak tekintett részére történt kifizetést. E körülményeket egyszerű módon, magának a szerződésnek és a díjfizetés rendezettségét igazoló okiratnak benyújtásával igazolni lehetett volna. Erre nem került sor, ugyanakkor a felperes által megjelölt iratok, így a becsatolt rendőrségi igazolás és a rendőr-főkapitányságtól beszerzett dokumentumok nem alkalmasak az alperes által vitatott körülmények bizonyítására. A csatolt gépjármű kárbejelentőlap a felperes által használt formanyomtatvány ugyan, azonban pusztán ennek kitöltésével a casco szerződés létrejötte és fennállása nem igazolható. Ugyanez vonatkozik a kárfelvételi jegyzőkönyv formanyomtatványra is, amelyen a módoszat rovatban feltüntetett casco jelzés és az F/10. számú mellékleten szereplő hasonló hivatkozás nem alkalmas a casco szerződéses jogviszony biztosítási esemény időpontjában való fennállásának, létrejöttének igazolására. A három különböző kötvényszám-megjelölés is aggályossá teszi a szerződéses jogviszony fennállásának megállapítását további egyértelmű bizonyítékok nélkül.

Téves a felperes hivatkozása a tekintetben is, hogy az általa becsatolt rendőrségi iratokból egyértelműen következik a casco szerződés megkötése, és annak fennállása. Miután a BM gépjármű-nyilvántartás, és más nyilvántartás sem tartalmaz adatokat a casco biztosítási szerződések fenti körülményeiről, és magának a casco szerződésnek a megkötése – a gépjármű-felelősségbiztosítással szemben – nem is kötelező, így abban a kérdésben, hogy létrejött-e casco szerződés, és az a biztosítási esemény időpontjában is fennállt-e, nyilvántartás adatai nem igazíthatnak el.

A jogerős ítélet helyesen tartalmazza, hogy a perbeli jogviszonyra a Ptk. rendelkezései az irányadóak. Ebből kifolyólag a felek jogvitájának elbírálására nem irányadó a rPtk., következésképp erre alapított jogszabálysértés fogalmilag nem valósulhatott meg. Hangsúlyozza azonban a Kúria, hogy miután a felperes a biztosítottjának tekintett személlyel való casco szerződés létrejöttét, fennállását és az az alapján történő kifizetés tényét a fentiek szerint nem tudta bizonyítani, így a megtérítési igény anyagi jogi alapjául szolgáló jogkérdések érdemi vizsgálatáig a bíróság nem jutott el, ezért erre alapítottan sem lehet jogszabálysértő a jogerős ítélet.

A Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta.

Kúria Pfv. V.20.866/2019/6. számú precedensképes határozata

Feldolgozta: Kiss Ferenc Kálmán ügyvéd

2021/II/2

Tárgyszavak: általános vétkességi felelősség, büntetőeljárás, elévülési idő, elévülés nyugvása, gfb. biztosító helytállási kötelezettségének terjedelme, veszélyes üzem felelőssége

A veszélyes üzemi felelősség esetén előírt hároméves elévülési határidő kivételt jelent az általános kártérítési felelősség ötéves elévülési idejéhez képest. A hároméves igényérvényesítési határidő

elmulasztása nem eredményezi azt, hogy az általános szabályok szerinti elévülési időn belül – a rPtk. 339. § (1) bekezdésében írt feltételek fennállása esetén – a jogosultak nem érvényesíthetik követelésüket.

A büntetőeljárás nem jelent a jogosultak szempontjából olyan menthető okot, amely miatt a követelésüket ne tudták volna érvényesíteni; az elévülés a büntetőeljárás jogerős befejezéséig sem nyugszik.

A gépjármű-felelősségbiztosítót – az egyéb feltételek (jogellenes magatartás, kár, okozati összefüggés, felróhatóság) fennállása esetén – ugyanúgy helytállási kötelezettség terheli a kárfelelősség általános szabályai és a veszélyes üzemi felelősség alapján, mint a károkozót.

Gfbt. 28. § (1) bek., rPtk. 324. § (1) bek., rPtk. 327. § (1) bek., rPtk. 339. § (1) bek., rPtk. 345. §

Az I. és II. rendű felperesek gyermeke, a III. rendű felperes testvére 2009. július 3-án személygépkocsi utasaként közúti balesetet szenvedett, amelynek következtében 2009. augusztus 19-én elhunyt. A balesetet okozó gépjármű tulajdonosa (üzembentartója) az alperesnél rendelkezett kötelező felelősségbiztosítással. A felperesek saját jogú kárigényüket 2009. augusztus 24-én jelentették be az alperesnél, majd 2014. május 14-én jogi képviselővel eljárva pontosították azt. Az alperes peren kívül kártérítést fizetett a felpereseknek.

A felperesek keresetükben a balesettel okozati összefüggésben keletkezett vagyoni és nem vagyoni káraik megtérítésére kérték kötelezni az alperest. Keresetük jogalapjaként jelölték meg a rPtk. 339. § (1) bekezdését, valamint a Gfbt. 28. § (1) bekezdését.

Az alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte. A kereset jogalapját annyiban nem vitatta, hogy a kötelező gépjármű-felelősségbiztosítás okán helytállni tartozik. Álláspontja szerint azonban a felpereseknek peren kívül megfizetett összegekkel a felmerült károkat kiegyenlítette, egyebekben vitatta a kárigények összecszerúságát. Hivatkozott arra is, hogy a felperesek kárigénye elévült, mert a perbeli balesetre a rPtk. 345. §-ában szabályozott veszélyes üzemi felelősségre vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni, amely esetben az elévülés három év.

Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetnek részben helyt adva kötelezte az alperest a felperesek részére nem vagyoni, és különböző jogcímenek vagyoni kártérítés megfizetésére.

Az elévülési kifogásra tekintettel kifejtette, hogy a felperesek helytállóan jelölték meg kárigényük alapjaként a rPtk. 339. § (1) bekezdését, szemben az alperes hivatkozása szerinti 345. §-sal. Erre tekintettel megállapította, hogy a felperesek kárigényüket az ötéves elévülési időn belül érvényesítették, így az alperes elévülési kifogását alaptalannak találta. Érdemben a bizonyítékok mérlegelésével részben találta megalapozottnak a felperesek által előterjesztett vagyoni és nem vagyoni kárigényeket.

Az alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezett rendelkezéseit megváltoztatta, és a keresetet elutasította. Az elévülés körében az elsőfokú bíróságtól eltérő álláspontra helyezkedett, és úgy ítélte meg, hogy a felperesek keresettel érvényesített követelése, figyelemmel a rPtk. 345. § (1) bekezdésében foglaltakra, elévült. Rögzítette, hogy a felperesek kára fokozott veszéllyel járó tevékenység folytatása során következett be, ezért a bírói gyakorlatra hivatkozással úgy ítélte meg, hogy az alperes helytállási kötelezettségére – ugyanúgy, mint a károkozó ilyen kötelezettségére – a

veszélyes üzemi felelősség szabályait kell alkalmazni. Tévesnek ítélte az elsőfokú bíróság álláspontját abban a vonatkozásban, hogy az alperes helytállási kötelezettsége a rPtk. 339. § (1) bekezdése alapján áll fenn. A káresemény időpontjára, illetve az elévülés megszakadására és nyugvására figyelemmel azt állapította meg, hogy a rPtk. 345. § (4) bekezdésében írt három év eltelt, ezért a felperesek követelése elévült, amire tekintettel a keresetet elutasította.

A felperesek felülvizsgálati kérelmük indokaként elsődlegesen arra hivatkoztak, hogy a jogerős ítélet sérti a rPtk. 324. § (1) bekezdését. Nem vitatták, hogy a veszélyes üzemi felelősség alapján történő igényérvényesítésre rendelkezésre álló hároméves elévülési idő eltelt, azonban kifejtették, ez nem azt jelenti, hogy a felperesek igénye elévült, csupán azt, hogy a veszélyes üzemi felelősség körében nem érvényesíthető. Érvelésük szerint a kártérítési igényt a rPtk. 339. § (1) bekezdésében foglalt általános szabályok szerint kell elbírálni. Ezzel kapcsolatban idézték az e tárgyban korábban született eseti döntéseket. Hivatkoztak arra is, hogy a másodfokú bíróság megsértette a rPp. 221. § (1) bekezdésében foglalt indokolási kötelezettségét, mert az alperes elévülési kifogásának úgy adott helyt, hogy nem tért ki arra, hogy a jelen ügyben miért nem alkalmazhatóak a rPtk. 339. § (1) bekezdésében foglalt általános szabályok és így az ötéves elévülési idő.

A perben a felek által nem volt vitatott, hogy az alperes a balesetet okozó gépjármű tulajdonosa által kötött, és a gépjárművet vezető személyért is helytállási kötelezettséget jelentő kötelező gépjármű-felelősségbiztosítás alapján köteles helytállni a hozzátartozójuk elvesztéséből eredően a felpereseket ért károkért. Mivel a perben az alperes elévülési kifogást terjesztett elő, ezért az eljáró bíróságoknak elsőként ennek megalapozottságát kellett vizsgálniuk. A másodfokú bíróság – az elsőfokú bíróságtól eltérő jogi álláspontra helyezkedve – az alperes által előadott indokok alapján azért utasította el a keresetet, mert a felperesek a káresetet követő három éven túl terjesztették elő követelésüket, ezért álláspontja szerint a felperesek igénye a rPtk. 345. § (3) bekezdése alapján elévült.

Az elévülés körében a Kúria az elsőfokú bíróság jogi álláspontját osztotta. Helyesen hivatkoztak a felperesek felülvizsgálati kérelmükben arra, hogy a rPtk. 345. § (1) bekezdésében szabályozott speciális felelősségi alakzat (veszélyes üzemi felelősség) az általánostól eltérő bizonyítási és mentesülési szabályokra tekintettel határozza meg rövidebb időben az elévülési időt. A veszélyes üzemi felelősség esetén előírt hároméves elévülési határidő kivételt jelent az általános kártérítési felelősség Ptk. 324. § (1) bekezdésében meghatározott ötéves elévülési idejéhez képest. Ez azonban nem vezet arra, hogy ha a hároméves igényérvényesítési határidőt elmulasztották a felperesek, az általános szabályok szerinti követelés előterjesztésére nyitva álló határidőben nem nyújthatják be a keresetüket. A jogerős ítéletben kifejtettektől eltérően tehát a hároméves igényérvényesítési határidő elmulasztása nem eredményezi azt, hogy az általános szabályok szerinti elévülési időn belül – a Ptk. 339. § (1) bekezdésében írt feltételek fennállása esetén – a jogosultak nem érvényesíthetik követelésüket.

Tényként állapítható meg, hogy a felperesek hozzátartozója 2009. július 3-án szenvedett balesetet, amelynek következtében augusztus 19-én hunyt el. A felperesek először 2009. augusztus 24-én terjesztettek elő saját jogon kárbejelentést az alperesnél, majd azt 2014. május 19-én pontosították, keresetüket pedig 2016. február 1-jén nyújtották be.

A Kúria nem értett egyet az elévülés nyugvásával kapcsolatban a jogerős ítéletben kifejtett állásponttal, ugyanis a büntetőeljárás nem jelentett a jogosultak szempontjából olyan menthető okot, amely miatt a követelésüket ne tudták volna érvényesíteni. Erre tekintettel helytelenül jutott a másodfokú bíróság arra a következtetésre, hogy a büntetőeljárás jogerős befejezéséig, vagyis 2011. október 24-ig az elévülés

nyugodott.

Ugyanakkor az iratokból megállapítható, hogy a felperesek saját jogú kárigényüket két alkalommal jelentették be az alperesnél, amelyek – mint a követelés teljesítésére irányuló írásbeli felszólítások – a rPtk. 327. § (1) bekezdése alapján az elévülést megszakították, a (2) bekezdés rendelkezései szerint az elévülés ettől az időponttól újból megkezdődött. Mindezek alapján tehát megállapítható, hogy a felperesek a kártérítés általános szabályai szerinti öt éves elévülési időn belül érvényesítették igényüket, illetve terjesztették elő keresetüket, tehát a követelésük nem évült el, bírósági úton érvényesíthető.

Alaptalanul hivatkozott az alperes arra, hogy az alperes biztosítóval szemben a felperesek nem voltak jogosultak a rPtk. 339. § (1) bekezdése alapján igényt érvényesíteni. Helyesen mutatott rá a másodfokú bíróság a Kúria korábbi döntésére hivatkozással, hogy az alperest ugyanazok a jogok illeték és ugyanazon kötelezettségek terhelték, mint magát a kár okozóját, azonban ennek alapján nem helytállóan jutott arra a következtetésre, hogy csak a veszélyes üzemi felelősség szabályai alkalmazhatóak vele szemben. A korábban kifejtettek alapján az alperest - az egyéb feltételek (jogellenes magatartás, kár, okozati összefüggés, felróhatóság) fennállása esetén – ugyanúgy helytállási kötelezettség terheli a kárfelelősség általános szabályai és a veszélyes üzemi felelősség alapján, mint a károkozót; jogszabály nem tartalmaz olyan rendelkezést, amely ezt kizárná. Jelen esetben a gépkocsi vezetője jogellenes és felróható magatartásával a felpereseknek hozzátartozójuk sérülése és halála okán kárt okozott, amelynek megtérítésére a gépjármű-felelősségbiztosítási szerződés alapján az alperes köteles.

A jogerős ítélet a felülvizsgálati kérelemben megjelölt okból jogszabálysértő, ezért a Kúria a jogerős ítélet felülvizsgálattal érdemben érintett rendelkezését hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróság ítéletét ebben a körben helyben hagyta.

Kúria Pfv.III.20.065/2018/8. számú precedensképes határozata.

Feldolgozta: Kiss Ferenc Kálmán ügyvéd

2021/II/3

Tárgyszavak: szénmonoxid-mérgezés, lakásbérlet, kéményellenőrzés, egyetemleges kártérítési felelősség, tulajdonos-bérbeadó felelőssége

A tulajdonos-bérbeadó, a kéményseprő és mások ellenőrzési, értesítési és egyéb mulasztások miatti egyetemleges kártérítési felelőssége a bérlő szénmonoxid-mérgezés okozta haláláért.

A bérlakás tulajdonosát nem mentesíti a felelősség alól az, hogy a kéményseprő nem tett eleget értesítési kötelezettségének, ha jogszabályi előírás ellenére figyelmen kívül hagyta, hogy az évenkénti kötelezettség ellenére a lakásában évek óta nem történt meg a kötelező kéményseprő-ipari közszolgáltatás keretében a kémény ellenőrzése. A tulajdonosnak meg kellett volna győződnie az ellenőrzés megtörténtéről, ennek elmulasztása az ő felróható magatartása.

A Lakástv. 7. § (2) bekezdése szerinti rendeltetésszerű használat nemcsak a működőképés (üzemképés), hanem egyben a biztonságos használat megvalósulását is jelenti; a tulajdonos ezért is köteles a kéményellenőrzés lehetőségének biztosítására.

Helyi közszolg. tv. 3. § f) p., Lakástv. 7.-8. §, rPp. 4. § (1) és (2) bek., rPp. 164. § (1) bek., rPtk. 339. § (1)

bek., 344. § (1) bek., 348. §, 424. § (1) bek.

Az I. rendű felperes fia, a II. rendű felperes testvére, dr. R.B. az I. rendű alperestől bérelt társasházi lakásban (a továbbiakban: 38. lakás) szénmonoxid-mérgezés következtében 2011. november 14-én elhunyt. A szénmonoxid-felszaporodást a szomszédos, III. emelet 37. számú lakás (a továbbiakban: 37. lakás) gázkészülékével összefüggésben szabálytalanul elvégzett kéménybélelés okozta, mert ennek során lezárták a 38. lakás gázkészülékének füstcsatornáját. A kéménybélelést 2007-ben a 37. lakás tulajdonosának megrendelésére egy kft. munkavállalói, a III. rendű és a VI. rendű alperesek végezték. A kéménybélelési munkálatok során figyelmetlenül végezték el a kéményjáratok előzetes felmérését és vizsgálatát, nem észlelték a lakásnak a 38. lakással azonos járatba bekötését, amelynek következtében a 37. lakáshoz tartozó fekvőkémény állókéményébe való bekötési pontjánál elzárták a 38. lakás gázberendezése füstcsatornájának bekötését.

A III. és VI. rendű alperest a bíróság foglalkozás körében elkövetett gondatlan veszélyeztetés vétsége miatt végrehajtásában felfüggesztett szabadságvesztésre ítélte, és a felperesek mint sértettek polgári jogi igényét a törvény egyéb útjára utasította.

A IV. rendű alperes 2007–2011. években nem jutott be a 38. számú lakásba a kötelező kéményvizsgálat elvégzésére, és így nem észlelhette az elzárt bekötést. A IV. rendű alperes ezen időszakban – a 2007. és 2011. évet kivéve – az V. rendű alperest rendszeresen értesítette arról, hogy a 38. lakásba előzetes értesítés ellenére nem tud bejutni, és nem tudta elvégezni az előírt ellenőrzést. Az V. rendű alperes semmilyen intézkedést nem fogatosított a zárt lakás tekintetében.

Az I. rendű felperes keresetében vagyoni kár és nem vagyoni kár, a II. rendű felperes nem vagyoni kár megfizetésére kérte egyetemlegesen az alperesek kötelezését. Az I. rendű alperessel szemben keresetüket arra alapította, hogy tulajdonosként a IV. rendű alperesnek nem tette lehetővé az ingatlanba történő bejutást, továbbá a bérleti szerződés szerinti rendeltetésszerű, biztonságos használatra alkalmas ingatlant nem biztosított, ezért mint tulajdonos és bérbeadó tartozik kártérítési felelősséggel. A IV. rendű alperesnek azt rótták fel, hogy 2007 és 2011 között nem végezte el a kémény átjárhatóságának hatóságilag előírt ellenőrzését, mert amennyiben bejut a lakásba, akkor a lecsökkent huzat alapján észlelte volna a kémény korlátolt átjárhatóságát. A III. és VI. rendű alperes felelősségét – a jogerős büntető ítéletre is hivatkozva – arra alapították, hogy nem rendelkeztek a szükséges képzettséggel, és nem kellő gondossággal eljárva úgy végezték el a kéménybélelést, hogy azt megelőzően nem ellenőrizték, nincs-e idegen bekötés a kéményben, azaz az elvégzett munka nem biztosította a kémény rendeltetésszerű használatát, és ezen szabályszegő magatartással okozati összefüggésben következett be a káresemény. Az V. rendű alperes – mint elsőfokú tűzvédelmi hatóság – felelősségét arra alapították, hogy bár tudomása volt arról, hogy a IV. rendű alperes nem tud bejutni a lakásba az ellenőrzés elvégzése céljából, ennek ellenére semmilyen intézkedést nem fogatosított, holott erre lehetősége lett volna.

Az I. rendű alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte. Vitatta, hogy a lakás a bérleti szerződésben foglaltaknak nem felelt meg, mert azt üzemképes, használatra alkalmas állapotban adta át. Szerinte az épület központi berendezéseinek a lakásban lévő részei szabályszerűen voltak kialakítva, a lakásberendezések jól karbantartott, üzemképes állapotban voltak. Álláspontja szerint a IV. rendű alperes az ellenőrzés időpontjára vonatkozó értesítési láncolatot nem tartotta be, ezért az ellenőrzésekről nem értesült. Szerinte a IV. rendű alperes a kémény tulajdonosát, a társasházat is figyelmeztethette volna, ebben az esetben a közös képviselő értesítése alapján lehetővé tette volna az ellenőrzés haladéktalan

elvégzését. Hivatkozott arra, hogy amennyiben az V. rendű alperes a jogszabályban előírt kötelezettségének eleget téve felhívja, hogy a kémény ellenőrzését tegye lehetővé, akkor biztosítja a lakásba a bejutást. Állította, hogy mivel a 2011. júniusi zárt lakások listáján a 38. lakás nem szerepelt, ebben az évben sor került az ellenőrzésre. Utalt arra, hogy amennyiben a volt II. rendű alperes, a 37. lakás tulajdonosa a kéményfelújítási munkálatokat megelőzően bejelentési kötelezettségének eleget tett volna, a helyszíni ellenőrzés és a műszaki vizsgálat alkalmával kiderült volna a kettős bekötés ténye, így a káresemény nem következik be. Rámutatott, hogy amennyiben a III. és VI. rendű alperes a kéménybélelést a szakmai minimumszabályok betartásával végzi el, a kettős bekötés tényét észlelik, a kémény kibélelésére nem kerül sor, és a káresemény nem következik be.

A III. rendű alperes érdemi ellenkérelmet nem terjesztett elő. A IV. rendű alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte. Előadta, hogy 2007-től 2011-ig közszolgáltatói kötelezettségeinek a hatályos jogszabályok szerint mindenben eleget tett, a szolgáltatás elvégzésének akadályát a hatóságnak bejelentette, ezért kártérítési felelősség nem terheli. Az V. rendű alperes ellenkérelmében szintén a kereset elutasítását kérte és előadta, hogy a IV. rendű alperes nem értesítette a kéményellenőrzés elmaradásáról, arról, hogy a 38. lakásba nem tud bejutni. A VI. rendű alperes ellenkérelmében úgyszintén a kereset elutasítását kérte. Hivatkozása szerint a szakmai szabályok betartásával járt el, továbbá a kivitelezést munkavállalóként végezte, ezért a károsulttal szemben a munkáltató felelős.

Az elsőfokú bíróság rész- és közbenső ítéletével megállapította a IV. és V. rendű alperes kártérítési felelősségét a halálesettel összefüggésben az I. rendű és II. rendű felperesnek okozott vagyoni és nem vagyoni károkért, míg az I., a III. és a VI. rendű alperessel szemben előterjesztett keresetet elutasította. Döntését a rPp. 4. § (1) és (2) bekezdésére, a rPtk. 339. § (1) bekezdésére, a Helyi közszolg. tv. 3. § f) pontjára, a kötelező kéményseprőipari-közszolgáltatásról szóló 27/1996. (X. 30.) BM rendelet (a továbbiakban: BM rendelet) egyes rendelkezéseire, a kötelező kéményseprő-ipari közszolgáltatásról szóló 74/1997. (XII. 30.) Fővárosi Közgyűlési Rendelet (a továbbiakban: Főv. Kgy. rendelet) különböző rendelkezéseire, valamint a tűzvédelmi bírságról szóló 116/1996. (VII. 24.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. rendelet) 1. § a) pont ab) alpontjára alapította. A rendelkezésre álló iratok alapján megállapította, hogy a zárt lakások listáján 2008. augusztus, 2009. augusztus, 2010. június hónapokban a 38. lakás szerepel. A bizonyítékokat értékelve arra a következtetésre jutott, hogy bár a 2011. júniusi zárt lakások listáján nem szerepelt, az ellenőrzés ebben az évben sem történt meg. Megállapította, hogy a zárt lakások címlistáját – a 2007. szeptember 1-jei lista kivételével – az V. rendű alperes jogelődje részére megküldték. Ezen értesítések tartalmazták, hogy a IV. rendű alperes nem tudta elvégezni az ellenőrzést, ezért kérte a szükséges intézkedések megtételét.

Utalt arra, hogy az előírások szerint a tulajdonos köteles az ellenőrzés elvégzése érdekében a lakásba való bejutás lehetőségét biztosítani, és szükség szerint annak időpontjáról a használót értesíteni, de mivel az I. rendű alperes a IV. rendű alperes felróható mulasztása miatt nem értesült az ellenőrzés időpontjáról, az I. rendű alperest felelősség nem terheli. Megállapítása szerint a IV. rendű alperes a 2011. június 10-i értesítés hátrahagyását sem tudta bizonyítani, mivel az a III/34. számot tartalmazta, és ez a lakás – nem pedig az ellenőrzés alá nem esett 38. lakás – szerepelt a zárt lakások 2011. júniusi listáján is.

Hangsúlyozta, hogy a IV. rendű alperesnek jogszabály által előírt értesítési kötelezettsége van, és olyan nyilvántartást is kell vezetnie, amelyből egyértelműen megállapítható az egyes lakások ellenőrzésének időpontja. Rámutatott, hogy a tulajdonos vagy a lakást ténylegesen használó bérlő csak szabályszerű értesítés esetén kerül abba helyzetbe, hogy az ingatlanba való bejutást biztosítsa, a tulajdonost a kármegelőzés körében sem terheli az éves ellenőrzés elmaradása miatt jelzés, panasz megtételének

kötelezettsége, és az sincs előírva, hogy tájékozódnia kellene az ellenőrzés időpontjáról vagy annak elmaradása okáról. A IV. rendű alperes által alkalmazott értesítési mód vonatkozásában megállapította, hogy az nem felelt meg az előírásoknak, és alkalmatlan az értesítés megtörténtének igazolására. Megfelelő, szabályszerű értesítés hiányában pedig a kéményellenőrzés elmaradása élet- és balesetveszélyt jelentett, amelyen az V. rendű alperesnek küldött hatósági átjelentések ténye sem változtat. Ezt közvetve igazolja az a tény is, hogy a IV. rendű alperes az ellenőrzés körében új gyakorlatot alakított ki, amely szerint fényképfelvételt kell készíteni a kihelyezett értesítésről. Okfejtése szerint az igazolt szabályszerű értesítés hiányában a IV. rendű alperesnek felróható az ellenőrzések elmaradása, mert ennek hiányában az I. rendű alperes vagy a használó a lakásba való bejutást nem biztosíthatta, holott amennyiben az évek során csak egy alkalommal rutinellenőrzést végeznek, úgy a kémény korlátozott átjárhatóságát észlelik, és a káresemény nem következik be.

Az V. rendű alperesnek azt róttta fel, hogy a megfelelő hatósági átjelentés ellenére a szükséges intézkedéseket felróhatóan elmulasztotta, ennek következtében az I. rendű alperes nem szerzett tudomást arról, hogy a kéményellenőrzés nem történt meg. Nem fogadta el az V. rendű alperesnek azt a hivatkozását, hogy nem volt hatályban bíróság kiszabásáról rendelkező előírás, és a lakásba bejutás érdekében más kényszerítő eszköz sem állt a rendelkezésére, ezért annak elmaradása miatt évekig semmilyen intézkedést nem tett.

Álláspontja szerint az I. rendű alperest mint bérbeadót a Lakástv. alapján kártérítési felelősség nem terheli. Kifejtette, hogy a III. és VI. rendű alperest a rPtk. 348. §-ára figyelemmel nem terheli kártérítési felelősség, mivel munkaviszony keretében munkavállalóként végezték a kéménybélelési munkálatokat, ezért jogsértő magatartásukért – még akkor is, ha az bűncselekményt valósít meg – a munkáltató felel.

A felperesek, valamint a IV. és V. rendű alperes fellebbezései folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság rész- és közbenső ítéletének fellebbezett rendelkezéseit részben megváltoztatta, és megállapította, hogy az I. és a IV-V. rendű alperesek egyetemlegesen felelősek a halálesettel összefüggésben az I. és II. rendű felperesnek okozott vagyoni és nem vagyoni károkért, egyebekben az elsőfokú bíróság rész- és közbenső ítéletét helybenhagyta.

Határozata indokolásában rögzítette, hogy az elsőfokú bíróság rész- és közbenső ítéletének a III. és VI. rendű alperessel szemben a keresetet elutasító rendelkezése fellebbezés hiányában jogerőre emelkedett. Indokolása szerint a IV. rendű alperes a kártérítési felelősség alóli kimentés körében nem tudta igazolni a rPp. 164. § (1) bekezdésében előírt módon, hogy a Főv. Kgy. rendelet 5. § (4) bekezdése szerinti előírásainak megfelelően értesítette az I. rendű alperest a kémény ellenőrzésére irányuló munka megkezdéséről, így nem hozta az I. rendű alperest abba a helyzetbe, hogy a kötelezően igénybe veendő kéményseprő-ipari közszolgáltatás elvégzéséhez a lakásba történő bejutást biztosíthassa. Az V. rendű alperes kártérítési felelőssége körében osztotta az elsőfokú bíróság álláspontját, amely szerint a IV. rendű alperes átjelentése ellenére a szükséges hatósági intézkedések megtételét (például szabálysértési eljárás indítását) elmulasztotta, amelynek következtében az I. rendű alperes nem szerzett tudomást arról, hogy a kéményellenőrzés nem történt meg. Az elsőfokú bírósággal szemben azonban megállapította az I. rendű alperes kártérítési felelősségét is.

Mindenekelőtt arra utalt, hogy az I. rendű alperes mint bérbeadó eleget tett a Lakástv. 7. §-a és 8. §-a, valamint a rPtk. 424. § (1) bekezdése szerinti szavatossági kötelezettségének, azonban hibás teljesítés címén nem találta alaposnak felpereseknek azt a hivatkozását, amely szerint az I. rendű alperes bérbeadó tulajdonosként a kémény ellenőrzésére irányuló munka elvégzése során nem úgy járt el, ahogy az az adott

helyzetben általában elvárható. Indokolása szerint a tulajdonos ugyanis a BM rendelet 18. § (1) bekezdés a) pontja és a Főv. Kgy. rendelet 7. § (1) bekezdése alapján köteles a kéményseprő-ipari közszolgáltatási tevékenység ellátásából fakadó munkálatok elvégzését tűrni, és a munka akadálytalan, biztonságos végzéséhez szükséges előfeltételeket, így az érintett helyiségekbe való bejutás lehetőségét biztosítani. Bár az előzőekben kifejtettek szerint a IV. rendű alperes az értesítési kötelezettségének nem megfelelően tett eleget, ez azonban nem mentesíti a felelősség alól az I. rendű alperest, aki – annak ellenére, hogy az utóbbi években a köztudatba is beépült ennek jelentősége – figyelmen kívül hagyta, hogy a lakásában évek óta nem történt meg a kémény ellenőrzése. Érvelése szerint meg kellett volna győződnie arról, hogy ez megtörtént-e, a lakás tényleges használatjától meg kellett volna követelnie az ennek elvégzését igazoló jegyzőkönyv felmutatását, ennek hiányában pedig lépéseket kellett volna tennie a szolgáltató irányába a kéményellenőrzés elvégzése érdekében, azonban ezt elmulasztotta. Álláspontja szerint az I. rendű alperes ezen felróható magatartásával okozati összefüggésben a felpereseket ért kárt a rPtk. 339. § (1) bekezdése alapján köteles megtéríteni.

A bíróság az I., IV. és V. rendű alperes felróható magatartása és a bekövetkezett kár, a felperesek hozzátartozójának a halála között az okozati összefüggés fennállását is megállapította, továbbá utalt arra, hogy az I., IV. és V. rendű alperes kötelezettsége – közös károkozóként – egyetemleges a rPtk. 344. § (1) bekezdése értelmében.

A jogerős rész- és közbenső ítélet ellen az I. és IV. rendű alperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet. Az I. rendű alperes annak hatályon kívül helyezését kérte, és elsődlegesen az I. rendű alperes tekintetében az elsőfokú ítélet helybenhagyását, másodlagosan a másodfokú bíróság új eljárásra utasítását azzal, hogy az I. rendű alperes kártérítési felelősséggel nem tartozik.

Álláspontja szerint a másodfokú bíróság megalapozatlan, jogszabálysértő következtetést vont le az I. rendű alperes kártérítési felelősségére vonatkozóan. Sérelmezte, hogy az elsőfokú ítélet alapjául szolgáló jogszabályokat és a hivatkozott eseti döntést indokolás nélkül figyelmen kívül hagyta, és az I. rendű alperes felelősségét megfelelő jogszabály megjelölése nélkül állapította meg, így az ítélet az ő felelőssége vonatkozásában jogellenes. Megsértett jogszabályhelyként a rPtk. 339. § (1) bekezdését, a Helyi közszolg. tv. 1. § (1) és (2) bekezdését, a rPp. 3. § (2) bekezdését és a 206. § (1) bekezdését jelölte meg.

Utalt arra, hogy a 37. számú ingatlan tulajdonosával, a korábbi II. rendű alperessel szembeni elállás téves tényállás-megállapítás miatt történt, a kéménybélelési munka bejelentésének elmulasztása miatt perben maradása esetén felelősségének megállapítása valószínűsíthető lett volna. Kiemelte, hogy a kémény a társasház közös tulajdona, az azzal kapcsolatos jogok és kötelezettségek a társasházat terhelik, a felperesek azonban mégsem vonták perbe a társasházat. Kifogásolta, hogy a felperesek a III. és VI. rendű alperesek munkáltatójával vagy annak vezető tisztségviselőivel szemben nem érvényesítettek igényt. Sérelmezte, hogy a másodfokú bíróság meg sem említette ítéletében az általa hivatkozott, jelen ügyhöz hasonló tényállású ügyre vonatkozó eseti döntést, és nem adta okát az attól eltérő indokolásnak. Ellentmondásosnak tartotta, hogy a másodfokú bíróság érvelése szerint a IV. és V. rendű alperes felelőssége azon alapul, hogy a tulajdonost (használat) előzetesen megfelelően nem értesítették a lakásba való bejutás biztosítása érdekében, és emellett az I. rendű alperes felelőssége is megállapításra került, holott az előbbiekkel ez kizárja egymást.

Megjegyezte, hogy a másodfokú bíróság nem hivatkozott olyan jogszabályra, amely előírná, hogy a tulajdonos értesítés nélkül is köteles lenne eljárni az ellenőrzés elvégzésére érdekében, ilyen jogszabály szerinte nem is létezik. Sérelmezte, hogy a másodfokú bíróság azzal is érvelt, hogy az utóbbi években a

köztudatba is beépült a kéményellenőrzés szükségessége. Ezzel kapcsolatban kifejtette, hogy nem lehet szó „köztudatba épülésről”, amikor ezt a tényt ebben a perben is csak a IV. és V. rendű alperesek perbevonását követően lehetett tisztázni.

Álláspontja szerint a tulajdonosnak nem lehet feladata a IV. és V. rendű alperes mulasztásait „megsejteni”, majd azokat ellenőrzési és felügyeleti intézkedésekkel orvosolni, a lakása által évtizedek óta használt kéményt érintően egy olyan szabálytalanul elvégzett kéménybélelés vonatkozásában, amelynek elvégzéséről nem is tudott, mert arról sem a kéménybélelést végeztető korábbi II. rendű alperes, sem a társasház nem értesítette. Hangsúlyozta, hogy a kéményseprő-ipari közszolgáltatást a IV. rendű alperesnek díj ellenében, külön tulajdonosi intézkedés nélkül kell teljesíteni. Előadta, hogy a 38. lakás 2000. óta van a tulajdonában, abban soha nem lakott, és a Lakástv. 13. § (1) bekezdése alapján külön megállapodás hiányában a lakás berendezéseinek karbantartásával és felújításával kapcsolatos kötelezettségek a bérlőt terhelik. Kiemelte, hogy a Helyi közszolg. tv. vonatkozó időszakban hatályos 1. § (1) és (2) bekezdése a kéményseprő-ipari közszolgáltatás igénybevételét a tényleges használóra, jelen esetben a bérlőre telepíti.

Kifejtette, hogy a IV. rendű alperes nem bizonyította a szabályszerű értesítés tényét, a lakásban folyamatosan bérlők laktak, így az I. rendű alperes ellenkező tájékoztatás vagy hivatalos értesítés hiányában nem juthatott arra a következésre, hogy a kéményellenőrzés elvégzése akadályba ütközik. Rámutatott, hogy a lakásban tartózkodva a kémény korlátozott átjárhatóságát nem láthatta, a színtelen, szagtalan szénmonoxid-gázt emberi érzékszerveivel nem észlelhette, mindezek alapján álláspontja szerint úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható.

Megjegyezte, hogy a IV. rendű alperes által kiállított sormunkakönyv alapján a 38. lakásban a kéményellenőrzés 2011. június 10-én megtörtént, és bár annak tartalmát a per során kétségbe vonták, de amennyiben 2011-ben, az előző bérlő távozásakor az I. rendű felperes tájékoztatást kér a kéményellenőrzésről, a IV-V. rendű alperesek a sormunkakönyv alapján azt a választ adták volna, hogy az rendben lezajlott. Mindezek alapján álláspontja szerint a kéresemény még akkor sem lett volna megelőzhető, ha az I. rendű alperes a IV. és V. rendű alperest beszámoltatja és az ellenőrzési kötelezettség teljesítésére szólítja fel.

Sérelmezte, hogy a rPp. 3. § (2) bekezdésében megfogalmazott kérelemhez kötöttség elvét megsértve a másodfokú bíróság olyan kötelezettség megszegésére hivatkozik, amit a felperesek sem hívtak fel, azt jogszabály sem tartalmazza, így azt nem lehet a lakás tulajdonosától általában elvárható magatartásnak tekinteni.

A IV. rendű alperes felülvizsgálati kérelmében elsődlegesen kérte, hogy a jogerős rész- és közbenső ítéletet az elsőfokú bíróság rész- és közbenső ítéletének vonatkozó részére is kiterjedő hatállyal a IV. rendű alperes kártérítési felelősségét és egyetemleges felelősségét megállapító részében helyezze hatályon kívül, és helyette hozzon a jogszabályoknak megfelelő, új határozatot, amelyben mellőzi a IV. rendű alperes kártérítési felelősségének és egyetemleges felelősségének megállapítását. Másodlagosan kérte a jogerős rész- és közbenső ítéletnek az elsőfokú bíróság rész- és közbenső ítélete vonatkozó részére is kiterjedő hatállyal történő hatályon kívül helyezését, és a másodfokú bíróság új eljárásra és új határozat meghozatalára utasítását azzal, hogy az új határozat meghozatala során a keresetet a IV. rendű alperessel szemben teljes egészében utasítsa el. Megsértett jogszabályhelyként hivatkozott a rPtk. 339. § (1) bekezdése, 344. §-a, a rPp. 206. § (1) bekezdése, valamint 253. §-a megsértésére.

Álláspontja szerint a másodfokú bíróság az egyetemleges felelősség kimondásával a fellebbezési kérelmek,

illetve ellenkérelmek korlátain túlterjeszkedve járt el, megsértve ezzel a rPp. 253. § (3) bekezdésében foglaltakat. Állította, hogy a rendelkezésre álló bizonyítékokat iratellenesen, a logika szabályait megsértve mérlegelte, és ennek alapján tévesen állapította meg a tényállást, amelyre jogi következtetéseit alapozta, megsértve ezzel a rPp. 206. § (1) bekezdésében írtakat. Kifejtette, hogy a IV. rendű alperes magatartása és a felpereseket ért kár között a rPtk. 339. § (1) bekezdése szerint értékelhető okozati összefüggés nem áll fenn.

Kiemelte, hogy az általa végzett kiértesítés teljes mértékben alkalmas volt arra, hogy a lakás tulajdonosa, használója értesüljön a kéményellenőrzés időpontjáról, ezt tanúvallomás és az V. rendű alperesnél rendelkezésre álló zárt lakások listáját tartalmazó okirat támasztja alá. Rámutatott, hogy a káreseményt megelőző öt év ellenőrzései során a IV. rendű alperes munkavállalói a társasházban található 38 lakásból 36 lakásba legalább egy esetben bejutottak ellenőrzésre, csupán két olyan lakás volt, amelynek tulajdonosa, használója egy esetben sem tette lehetővé a bejutást. Ezek közül az egyik az I. rendű alperes lakása, és véleménye szerint ez közvetetten igazolja az értesítések megtörténtét. Kifejtette, hogy adminisztratív mulasztás egyébként sem lehet meghatározó oka a baleset bekövetkezésének.

Szerinte lakóingatlanok esetében az éves kötelező kéményellenőrzés elvégzésének kötelezettsége köztudomású tény, és a lakás tulajdonosától elvárható lett volna, hogy az éves kéményseprő-közszolgáltatás elvégzését a bérlővel tisztázza, és szükség esetén a IV. rendű alperestől megrendelje a szolgáltatást. Álláspontja szerint az ellenőrzések elmaradása kizárólag arra vezethető vissza, hogy az I. rendű alperes éveken keresztül nem tett eleget jogszabályi kötelezettségének, és nem biztosította a kéményseprők bejutását az ingatlanba, így a káresemény bekövetkezéséhez vezető oksági folyamatban a döntő ok az I. rendű alperes mulasztása volt.

Kiemelte, hogy a IV. rendű alperes a sikertelen bejutások esetén minden alkalommal eleget tett a zárt lakás átjelentési kötelezettségének, és magatartása sem elindítója, sem pedig meghatározó oka nem volt a baleset bekövetkezéséhez vezető oksági folyamatnak, így vele szemben a kártérítési felelősség megállapításának hiányzik a jogszabályi előfeltétele. Egyetemleges marasztalását a rPtk. 344. § (1) bekezdésébe ütközőnek tartotta, mivel álláspontja szerint esetében hiányzik mind a károkozás megállapítása szempontjából szükséges akarategység, mind pedig azon szerves okozati összefüggés a károkozók magatartása között, amely együtt vezetett volna a kár bekövetkezéséhez. Szerinte vizsgálni kell az egyes károkozók közrehatásának arányát és a felróhatóság súlyát is.

Az I. és II. rendű felperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős rész- és közbenső ítélet hatályban tartására irányult. Álláspontjuk szerint az első- és másodfokú bíróság a tényállást megfelelően feltárta, a jogerős rész- és közbenső ítélet a jogszabályoknak megfelelő.

A Kúria maradéktalanul egyetértett a másodfokú bírósággal abban, hogy az I. rendű alperes bérbeadó tulajdonosként a kémény ellenőrzésére irányuló munka elvégzése során nem úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható. Rámutat a Kúria: a rPtk. 339. § (1) bekezdésének figyelembevételével annak megítélése, hogy a fél az adott helyzetben elvárható magatartást tanúsította-e, a bíróság feladata. A másodfokú bíróság helyesen hívta fel ebben a körben a BM rendelet 18. § (1) bekezdés a) pontját és a Főv. Kgy. rendelet 7. § (1) bekezdését is, amely rendelkezések alapján a tulajdonos I. rendű alperes köteles a kéményseprő-ipari közszolgáltatási tevékenység ellátásából fakadó munkálatok elvégzését tűrni, és a munka akadálytalan, biztonságos végzéséhez szükséges előfeltételeket (pl.: az érintett helyiségekbe való bejutás lehetőségét) biztosítani.

Hivatkozott az I. rendű alperes arra, hogy a másodfokú bíróság által felhívott jogszabályok az ellenőrzésről való értesítése hiányában nem teremtenek kötelezettséget számára az ellenőrzés elvégzésére. A perrel érintett időszakban hatályban volt BM rendelet 6. § a) pontja értelmében a gáz-tűzelőberendezés égéstermékének elvezetésére szolgáló kémények átjárhatóságát és a keletkező égéstermék maradéktalan eltávolítását évente egy alkalommal ellenőrizni kell, amelynek várható időpontjáról a BM rendelet 10. § (1) bekezdése szerint a szolgáltató (adott esetben a IV. rendű alperes) a tulajdonost előzetesen értesíteni köteles. A Főv. Kgy. rendelet 2. § (1) bekezdése és 3. § (2) bekezdése értelmében a kéményseprő-ipari közszolgáltatást az azzal érintett kéményt magában foglaló lakás tulajdonosa a IV. rendű alperestől mint közszolgáltatótól köteles igénybe venni, és a már hivatkozott 7. § (1) bekezdése szerint a munkálatok elvégzését tűrni, és az ahhoz szükséges előfeltételeket, köztük az ingatlanba való bejutás lehetőségét biztosítani. Mindezekből következően helytállóan állapította meg a másodfokú bíróság, hogy a tulajdonos I. rendű alperest nem mentesíti a felelősség alól az, hogy a IV. rendű alperes nem tett eleget megfelelően az értesítési kötelezettségének. Az I. rendű alperes a lakás tulajdonosaként a jogszabályi előírás ellenére figyelmen kívül hagyta, hogy az évenkénti kötelezettség ellenére a lakásában évek óta nem történt meg a kötelező kéményseprő-ipari közszolgáltatás keretében a kémény ellenőrzése. Helyesen utalt arra a másodfokú bíróság, hogy az I. rendű alperesnek meg kellett volna győződnie az ellenőrzés megtörténtéről, és jogszabálysértés nélkül állapította meg, hogy ennek elmulasztása az I. rendű alperesnek a rPtk. 339. § (1) bekezdése szerinti felróható magatartása, amelynek következtében köteles a felperesek kárát megtéríteni.

A Kúria kiemeli, hogy e körben alappal nem fogadták el a bíróságok az I. rendű alperesnek azt a hivatkozását, hogy mivel 2011-ben a sormunkakönyvben a 38. lakás nem szerepelt a zárt lakások listáján, ezért azt ellenőrizték. A peradatok alapján 2007-től bizonyosan nem történt ellenőrzés a lakásban, a perben pedig bizonyítást nyert, hogy a hivatkozott sormunkakönyvben a lakásszámot elírták és az egy másik lakásra vonatkozott.

A Helyi közszolg. tv. 1. § (2) bekezdését sem sértette meg a másodfokú bíróság, ugyanis amennyiben a tulajdonos és a használó különböző személy, a használó a kötelező kéményseprő-ipari közszolgáltatás tekintetében nem lép a tulajdonos helyébe, hanem a tulajdonos mellett maga is az igénybevétel kötelezettjévé válik. Ez egyértelműen következik a Helyi közszolg. tv. 1. § (2) bekezdésének a tulajdonost kiemelő szövegezéséből, továbbá erre utal a Főv. Kgy. rendelet 7. § (4) bekezdése is, amely szerint a tulajdonos köteles a használót értesíteni a bejelentett kéményseprő-ipari munka végzésének időpontjáról. Rámutat a Kúria, hogy a Lakástv. 7. § (2) bekezdése szerinti rendeltetésszerű használat annak jelentéséből következően nemcsak a működőképes (üzemképes), hanem egyben a biztonságos használat megvalósulását is jelenti. Így a tulajdonos I. rendű alperes erre figyelemmel is köteles volt a kéményellenőrzés lehetőségének biztosítására a lakásban található gázüzemű berendezések biztonságos használatának biztosítása érdekében.

A Kúria alaptalannak találta az I. rendű alperes rPp. 3. § (2) bekezdésének megsértésére való hivatkozását is, mivel a felperesek az I. rendű alperes kártérítési felelőssége körében nemcsak a szavatossági kötelezettségre, hanem arra is hivatkoztak, hogy jogszabályi kötelezettsége ellenére éveken keresztül nem biztosította a közszolgáltatás ellátásához szükséges feltételeket, így különösen a lakásba való bejutást. A Kúria rámutat, hogy az I. rendű alperes által hivatkozott eseti döntés (amelynek helyes ügyszáma: Pfv.III.21.620/2007/3.) eltérő tényállás mellett született. Abban az ügyben a kéményseprő-ipari közszolgáltató a kémény hiányosságait észlelte, felelőssége az azzal kapcsolatos intézkedések elmulasztásán alapult. A jelen perben IV. rendű alperes – mivel a lakásba be sem jutott – a hiányosságot nem észlelhette, továbbá az értesítési kötelezettség sem az ellenőrzés elvégzésével kapcsolatban merült

fel, így a hivatkozott eseti döntés ebben a jogvitában nem irányadó.

Az I. rendű alperes hivatkozását a 37. lakás tulajdonosa, a volt II. rendű alperes, a III. és VI. rendű alperes munkáltatója és a társasház felelőssége tárgyában – perben állásuk, így rájuk vonatkozó jogerős ítéleti rendelkezés hiányában – a Kúria figyelmen kívül hagyta.

Helytállóan, a rPtk. 339. § (1) bekezdésének sérelme nélkül állapították meg a bíróságok a káreseménnyel kapcsolatban a IV. rendű alperes kártérítési felelősségét. Maradéktalanul egyetértett a Kúria a másodfokú bírósággal abban, hogy a IV. rendű alperes nem igazolta a rPp. 164. § (1) bekezdésében előírt módon, hogy a Főv. Kgy. rendelet előírásainak megfelelően értesítette az I. rendű alperest a kémény ellenőrzésére irányuló munka megkezdéséről: sem az 5. § (4) bekezdése szerinti első, kapualji hirdetmény, sem az ismételt kiértesítés hátrahagyását nem tudta igazolni. Helytállóan utalt arra a másodfokú bíróság, hogy az értesítések szabályszerű hátrahagyását a polgári per szabad bizonyítási rendszerében attól függetlenül bizonyítani kell, hogy a Főv. Kgy. rendelet arra előír-e valamilyen módot, mint például a később hatályba lépett jogszabály szerinti fényképfelvétel-készítési kötelezettséget. Annak pusztá állítása általánosságban, hogy a hirdetményi értesítés hátrahagyása mindig megtörténik, a felperesek vitatásával szemben nem igazolja a hirdetményi értesítés kihelyezését. Helyesen állapította meg a másodfokú bíróság, hogy a IV. rendű alperes eljárása nem felelt meg a Főv. Kgy. rendelet által előírt értesítési rendnek, mivel nem gondoskodott arról, hogy legalább két tanú igazolja az ismételt értesítést, és nem fogadható el az sem, hogy az egyik, érdekelt kéményseprő tanúsítja a másik kéményseprő eljárását.

A Kúria utal arra, hogy a tulajdonos I. rendű alperes ellenőrzéssel kapcsolatos kötelezettsége a már kifejtettek szerint a IV. rendű alperes értesítése nélkül is fennállt, a IV. rendű alperesnek azonban az is kötelezettsége volt a BM rendelet 10. § (2) bekezdése értelmében, hogy a lakásba való bejutás sikertelenségéről írásban értesítse az elsőfokú tűzvédelmi hatóságot (V. rendű alperest). E kötelezettségének a IV. rendű alperes a 38. lakás tekintetében az érintett időszakot illetően 2008., 2009., 2010. években eleget tett, de 2007-ben a zárt lakások címlistáját nem küldte meg az V. rendű alperesnek. Továbbá 2011-ben, bár a 38. lakásba nem jutott be, és ellenőrzést ott nem végzett, ilyen értesítést e lakást illetően – jogszabályi kötelezettsége ellenére – nem juttatott el az V. rendű alpereshez.

A rPtk. 339. § (1) bekezdése szerinti felróhatóságát e körben az sem menti ki, hogy a lakás száma a sormunkakönyvben elírásra került, mert éppen az elírás ténye vezetett ahhoz, hogy 2011-ben a 38. lakás nem szerepelt az V. rendű alperesnek eljuttatott zárt lakások listáján. Így azzal kapcsolatban 2011-ben nem volt lehetőség a Főv. Kgy. rendelet 12. §-a szerinti hatósági intézkedés megtételére, és az ellenőrzés annak folytán való elvégzésére.

Mindezekből következően az okozati összefüggés fennállása tekintetében is helyes a másodfokú bíróság indokolása, amely szerint az I. és a IV. rendű alperes felróható magatartása és a bekövetkezett kár, a felperesek hozzátartozójának halála között az okozati összefüggés is fennáll, ugyanis a perben kirendelt szakértő szakvéleménye szerint, ha az ellenőrzés legalább egyszer megtörtént volna, egészen biztosan észlelték volna a kémény korlátozott átjárhatóságát. Az I. rendű alperes az ellenőrzést éveken keresztül nem tette lehetővé, a IV. rendű alperes pedig 2007-ben és 2011-ben, az V. rendű alperes értesítésének elmulasztásával szerepel az oksági folyamatban.

Maradéktalanul egyetértett a Kúria a másodfokú bírósággal az I., IV. és V. rendű alperes rPtk. 344. § (1) bekezdése alapján, jogszabálysértés nélkül megállapított egyetemleges kártérítő felelőssége tárgyában. Az egyetemlegesség polgári jogi szabályaiból következik, hogy az a közös károkozók külső viszonyában, a

károsult felperesek irányában érvényesül. A IV. rendű alperes hivatkozásával ellentétben a közös károkozás lényege, hogy a károsodáshoz vezető okfolyamatban akár egyidejűleg, akár egymást követően többen vesznek részt, és a kár a károkozók magatartásainak eredményeként következik be, függetlenül attól, hogy közöttük volt-e akarategység, vagy tudtak-e egymás magatartásáról. Ezért a károkozók felelősségének megállapítása szempontjából közömbös, hogy az egyes alperesek magatartásának felróhatósága hogyan alakult, hiszen a károsultakkal szemben egyetemlegesen felelnek, egymás közötti felelősségük arányának vizsgálata pedig jelen pernek nem lehet tárgya, annak kereteit meghaladja.

A Kúria a jogerős rész- és közbenső ítélet felülvizsgálattal támadott közbenső ítéleti rendelkezéseit hatályában fenntartotta.

A Kúria Pfv.VIII.20045/2019/15. számú precedensképes határozata

Feldolgozta: Kiss Ferenc Kálmán ügyvéd

Publikált határozatok

EUB

A C-519/19. számú ügyben 2021. januárjában nem az ítélet rendelkező részét érintő kijavító végzés született.

2020. november 18-i Ryanair DAC ítélet, C-519/19, ECLI:EU:C:2020:933

A polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2012. december 12-i 1215/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet 25. cikkét úgy kell értelmezni, hogy valamely bíróságnak a visszautasított beszállás és légi járatok törlése vagy hosszú késése [helyesen: jelentős késése] esetén az utasoknak nyújtandó kártalanítás és segítség közös szabályainak megállapításáról, és a 295/91/EGK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2004. február 11-i 261/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet alapján benyújtott és egy légitársasággal szembeni kártérítési kereset elbírálására vonatkozó joghatóságának vitatása érdekében a légitársaság nem hivatkozhat az utas és e légitársaság között kötött szállítási szerződésbe foglalt joghatósági kikötésre azon követeléskezelő társasággal szemben, amelyre az utas a követelését engedményezte, kivéve ha azon állam jogszabályai szerint, amelynek bíróságait e kikötésben kijelölték, ez a követeléskezelő társaság az eredeti szerződő fél valamennyi joga és kötelezettsége tekintetében annak jogutódjává vált, aminek vizsgálata a kérdést előterjesztő bíróság feladata. Adott esetben a fogyasztó, vagyis a légi utas és az eladó vagy szolgáltató, vagyis a légitársaság között kötött szerződésben alkalmazott ilyen kikötést, amely egyedileg nem került megtárgyalásra, és amely a légitársaság székhelye szerinti bíróság kizárólagos illetékességét köti ki, a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv 3. cikkének (1) bekezdése értelmében tisztességtelennek kell tekinteni.

BH 2021.1.12 A hozzátartozó elvesztése miatt érvényesített tartást pótló járadékigény összegének meghatározása során nem vehető figyelembe az özvegyi nyugdíj összege [2013. évi V. tv. (Ptk.) 6:529. §].

BH 2021.1.16 Az engedményezés a követelés átruházása, ezért a Ptk. hatálybalépésekor fennálló kötelemből eredő követelés engedményezésére a régi Ptk. rendelkezéseit kell alkalmazni. A kötelezett a vele szemben fennálló követelést érintő engedményezési szerződés érvénytelenségére nem hivatkozhat, ha nem jelöl meg olyan speciális körülményt, amelynél fogva számára lényeges, hogy kinek kell teljesítenie. Az engedményezési szerződést létrehozó jognyilatkozatokat a régi Ptk. 205. § (1) bekezdése és a régi Ptk. 207. § (1) bekezdése alapján kell értelmezni. A kártérítési felelősség fennállásának nem feltétele, hogy a büntetőbíróság az ügyvezetőt bűnösnek mondja ki vagyon elleni bűncselekmény elkövetésében [2013. évi CLXXVII. tv. (Ptké.) 50. § (1) bek., 1959. évi IV. tv. (rég. Ptk.) 207. § (1) bek., 328. § (1) bek., 339. § (1) bek., 2006. évi IV. tv. (Gt.) 30. § (2) bek.].

BH 2021.1.25 A pénzügyi intézmények igazgatóságának tagjai a törvény erejénél fogva felelősséggel tartoznak a kialakult jogszabálysértő helyzetért, de a státusszal szemben támasztott általában elvárhatóság bizonyításával mentesülhetnek a felelősség alól.

Az igazgatóság tagjaival szemben támasztott törvényi előírásokra nem lehet a felelősség megállapítása során akként hivatkozni, hogy azok lehetetlen követelmények [2007. CXXXVIII. tv. (Bsz.) 4. §, 94. §, 21/A. §, 2013. évi CXXXIX. tv. (MNB tv.) 77. §].

BH 2021.2.39 Az életbiztosítási szerződés biztosítottja – a biztosító mentesülését eredményező – súlyosan gondatlan magatartást tanúsít, ha a veszélyhelyzetet maga idézi elő úgy, hogy az adott körülmények között számolnia kell a halálos eredmény kockázatával, de a következményekkel szemben nem készül fel semmilyen védekezésre [1959. évi IV. tv. (rég. Ptk.) 556. § (1) bek.].

BH 2021.2.40 A saját nevében, engedményesként pert indító felperes a saját jogát érvényesíti, ha a kereseti követelés vonatkozásában kötelező (engedményezési szerződés) és átruházó ügylet (engedményezés) is létrejött. Szállítmánybiztosítási szerződés esetén a biztosító mentesüléséhez a vele szerződő szállítványozó részéről a kármegelőzési kötelezettsége szándékos vagy súlyosan gondatlan elmulasztása szükséges. Ennek megítéléséhez a fél akarati, tudati állapotát kell vizsgálni: azt, hogy a gondossági kötelezettségét olyan kirívóan elhanyagolta-e, hogy ennek tudatában előre kellett látnia a megvalósult negatív következményeket. A biztosító által az ÁSZF-eiben rögzített 1 éves elévülési idő a rendes (5 éves) elévülési időhöz képest lényeges eltérést jelent, ezért ez a kikötés csak külön figyelemfelhívó tájékoztatás és annak kifejezett elfogadása esetén válhat a biztosítási szerződés részévé [2013. évi V. tv. (Ptk.) 6:193. §, 6:194. §, 1959. évi IV. tv. (rég. Ptk.) 205/B. § (2) bek., 324. § (1) bek., 325. § (2) bek., 515. §, 556. § (3) bek., 1952. évi III. tv. (rég. Pp.) 206. § (1) bek.].

BH 2021.2.42 I. A per észszerű időn belül történő befejezéshez való jog sérelmére alapított igényérvényesítés esetén az alapul szolgáló magánjogi jogviszony a jogerős ítélet meghozatalakor jön létre, így a Pp. 2. § (3) bekezdésének ekkor hatályos rendelkezéseit kell alkalmazni.

II. Az alapjogsértés szempontjából figyelembe kell venni az adott eljárás lefolytatásának egyedi körülményeit is, mert a bíróságnak a konkrét eljárásban, az ügy urai által meghatározott keretek között kell a felek alapjogát érvényesítenie. Ha a fél és a bíróság magatartása miatt bekövetkezett elhúzóds tartama egymástól elkülöníthető, akkor a fél a bíróság köteleességszegéséből eredő elhúzóds miatt érvényesíthet igényt [2010. évi CXXX. tv. (Jat.) 15. §, 2013. évi CLXXVII. tv. (Ptké.) 8. § (2) bek., 1952. évi III. tv. (rég. Pp.) 2. § (1) és (3) bek.].

BH 2021.2.43 A régi Pp. alapján elbírálható ügyekben nem érvényesül a jogcímhez kötöttség, ezért a párhuzamos kártérítési igények kizárásáról rendelkező Ptk. 6:145. §-ából sem következik a tévesen a deliktuális felelősség szabályaira alapított kereset megalapozatlansága [2013. évi V. tv. (Ptk.) 6:145. §, 1952. évi III. tv. (rég. Pp.) 3. § (2) bek.].

BH 2021.2.44 I. Ha a császármetszés indikációjaként a megszületett gyermek szülés során elszenvedett egészségkárosodásának lehetősége nem merült fel, akkor a császármetszés elmaradása az okozati összefüggés hiánya miatt nem szolgálhat a kártérítési felelősség megállapításának alapjául.

II. A bizonyítási teher bírói átfordítását indokolhatja az, hogy az ellenérdekű fél megfosztja a bizonyításban érdekelt felet a bizonyítás lehetőségétől [1959. évi IV. tv. (rég. Ptk.) 339. § (1) bek., 1952. évi III. tv. (rég. Pp.) 3. § (3) bek., 164. § (1) bek., 170. § (1) és (7) bek., 1997. évi CLIV. tv. (Eütv.) 77. § (3) bek., 136. § (1)-(2) bek.].

BH 2021.2.45 I. Deliktuális kárfelelősségnél az előreláthatóság az oksági kapcsolat feltétele. Előreláthatónak tekinthető a káreseménynek az a következménye, amellyel az adott körülmények között a józan logika szabályai szerint, észszerűen számolni lehet.

II. A testi épséghez, egészséghez (beleértve a lelki egészséghez) való jog sérelme esetén nem elfogadható az előreláthatóság szűk értelmezése [2013. évi V. tv. (Ptk.) 2:52. § (1) bek., 6:521. §, 1952. évi III. tv. (rég. Pp.) 177. § (1) bek., 206. § (1) bek.].

BH 2021.2.47 Az 1991. évi XLIX. törvény (Cstv.) 33/A. §-a alapján indított perekben érvényesített megállapításra, majd marasztalásra irányuló igény esetében nem áll fenn a kötelezettség olyan személyessége, amely a vezető tisztségviselő (árnyékvezető) halála esetén a jogutódlás bekövetkezését és megállapítását kizárná. Az ilyen igény a hagyatéki tartozásokért fennálló felelősség korlátai között az örökösökkel szemben is megkötés nélkül érvényesíthető [Cstv. 33/A. §, 1952. évi III. tv. (rPp.) 61. §, 62. §].

BH 2021.2.49 A sérelemdíj mértékének megállapítása során kármegosztásnak nincs helye [a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (Ptk.) 2:52. § (1) bekezdés, 6:525. § (1) bekezdés].

BH 2021.3.73 A Ptk. 6:528. § (3) és (4) bekezdésére alapított igényérvényesítés nem opcionális a fél számára, a (4) bekezdés alapján akkor lehet a károsult jövedelemvesztését megállapítani, ha a (3) bekezdés szerint az átlagjövedelem a balesetet szenvedett személy önhibáján kívül nem határozható meg [1952. évi III. tv. (rég. Pp.) 206. § (1) bek., 2013. évi V. tv. (Ptk.) 6:528. § (3)-(4) bek.].

BH 2021.3.74 I. A kártérítési felelősséget megalapozó mulasztás nem csupán valamely jogszabály által megkövetelt tevőleges magatartás kifejtésének elmaradása lehet; ehhez képest az, hogy mi lett volna a károkozótól az adott helyzetben általában elvárható tevékenység, a felróhatóság körében vizsgálható.

II. Hozzá tartozó elvesztése esetén a sérelemdíj mértékének meghatározásakor nem vehető figyelembe az a tény, hogy az elhunyt hozzátartozó hanyatló egészségi állapota miatt már nem vett részt olyan intenzitással a család életében, mint korábban. A család egységét, az összetartozást, a korábban kialakult szoros kötődést a családtag állapotának romlása nem bontja meg [2013. évi V. tv. (Ptk.) 2:52. §, 6:519. §].

BH 2021.3.75 I. Rendkívüli munkateljesítményre hivatkozással - erőmegfeszítés címén - önállóan járadékot igényelni nem lehet.

II. Az elmaradt haszon érvényesítése szempontjából a magánszemély és az egyéni vállalkozó személye nem különül el egymástól, a bíróságnak ezért nemcsak a felperes magánszemélyként a vállalkozásából kivett jövedelmét, hanem az egyéni vállalkozásból elérhető elmaradt bevételét is figyelembe kell vennie a jövedelemvesztés vizsgálatakor [1959. évi IV. tv. (rég. Ptk.) 339. § (1) bek., 355. § (1) és (4) bek., 356. § (1), (3) bek.].

BH 2021.3.77 A megbízási szerződés indok nélküli felmondása is kiváltja a hozzá fűzött joghatást, az a szerződés megszűnését eredményezi. Az alapos ok hiánya ugyanakkor - mint a felmondási jog felróható módon való gyakorlása - kártérítési kötelezettséget keletkeztet, amivel a törvény a megbízó korlátlan rendelkezési jogának önkényes gyakorlását szankcionálja. A régi Ptk. 483. § (3) bekezdése szerinti kártérítési tényállást nem lehet kártalanítási kötelezettségként értékelni, mivel a jogellenesség a kár okozásából következik [1959. évi IV. tv. (rég. Ptk.) 339. § (1) bek., 483. §, 1952. évi III. tv. (rég. Pp.) 3. §, 164. §].

BH 2021.3.78 A biztosítási fedezet terjedelmének korlátozása nem áll ellentétben az egyoldalú kógenia elvével, mert nincs olyan jogszabály, amely meghatározná, hogy a biztosító milyen eseményekkel kapcsolatban köteles kockázatot vállalni. A kizárást tartalmazó szerződési feltétel a biztosítási esemény meghatározásában betöltött szerepe miatt alapvető eleme a biztosítási szerződésnek, ezért a szerződés elsődleges tárgyát megállapító kikötésnek minősül. A hitelfedezeti biztosítás főszolgáltatást megállapító kikötése világos és érthető, ha átláthatóan tünteti fel a kizárás és a biztosító szolgáltatási kötelezettsége közötti összefüggést, következtetni lehet továbbá a biztosítási fedezet korlátozásának a biztosítási szerződésen kívüli azon következményére is, hogy a biztosítás nem mentesít a kölcsönszerződésből adódó fizetési kötelezettségek alól [1959. évi IV. tv. (rég. Ptk.) 200. § (1)-(2) bek. 209. § (1)-(2), (4)-(5) bek., 209/A. § (2) bek., 536. § (1)-(2) bek., 540. § (3) bek., 567. § (1) bek.].

(A BH 2021.3.78. sz. alatt közzétett kúriai döntést folyóiratunk a 2021/1. számban, a Máshol nem publikált határozatok között 2021/I/4. szám alatt már közzétette.)

ÍH

ÍH 2021.16 FEJLŐDÉSI RENDELLENESÉGGEL SZÜLETETT GYERMEK - AZ EGÉSZSÉGÜGYI SZOLGÁLTATÓ FELELŐSSÉGE

I. Ha a gyermek fejlődési rendellenességgel születik, a terhesgondozást végző egészségügyi szolgáltatót terheli annak a bizonyítása, hogy a terhességi vizsgálatok során az ellátásban részt vevőktől elvárható gondossággal és a szakmai szabályoknak megfelelően járt el, és a rendellenesség ennek ellenére nem volt felismerhető [Eütv. 77. § (3) bekezdés].

II. Az egészségügyi szolgáltatónak az elvárható gondosságnak és a szakmai szabályoknak megfelelő eljárására vonatkozó bizonyítási érdekét nemcsak az egészségügyi beavatkozásokra, hanem minden egészségügyi szolgáltatásra alkalmazni kell [Eütv. 77. § (3) bekezdés].

III. Annak eldöntése nem szakértői kompetenciájába tartozik, hogy egy szakkérdésnek minősülő tényt melyik félnek kell bizonyítania, és annak meghatározása sem szakértői feladat, hogy egy szakkérdésnek minősülő tény bizonyítatlansága melyik fél terhére esik, hiszen mindezek jogkérdések [Pp. 265. § (1) bekezdés].

ÍH 2021.17 A MŰTÉT KOCKÁZATAI – AZ EGÉSZSÉGÜGYI SZOLGÁLTATÓ FELELŐSSÉGE

I. Az egészségügyi szolgáltatással okozott kárra, személyiségjog-sértésre hivatkozó betegnek (hozzátartozónak) az okozatosság körében nem kell sem bizonyítania, sem megjelölnie a sérelem szakmai okát és azt a konkrét okozói magatartást, amely alapján állítja a hátrány bekövetkezését; elegendő annak a bizonyítottsága, hogy az egészségromlás a gyógyintézet által végzett kezelés során következett be. Amennyiben azonban az igény érvényesítésére alapot adó, a beteg állapotában bekövetkező egészségromlás az egészségügyi beavatkozás során keletkezett, ez önmagában még nem eredményezi az egészségügyi szolgáltató felelősségét; az egészségügyi szolgáltató kimentheti magát a felelősség alól azzal, hogy az egészségromlás a beavatkozás elháríthatatlan kockázata, amelyről a beteget teljeskörűen tájékoztatta [Eütv. 77. § (3) bekezdés; 13. § (1) és (2) bekezdés].

II. Ha a kezelőorvos a műtétet megelőzően olyan állítást tett, hogy az a szövődmény, amelyről a beteget teljeskörűen tájékoztatta, az ő gyakorlatában még nem fordult elő, nem tekinthető az egészségügyi

szolgáltató törvényi felelősségén felüli kötelezettségvállalásnak [Eütv. 13. § (1) és (2) bekezdés; 135. § (1) és (2) bekezdés].

ÍH 2021.18 FOGVATARTÁSSAL KAPCSOLATOS KÁRTÉRÍTÉSI IGÉNY

A fogvatartott a fogvatartása során, azzal összefüggésben elszenvedett személyiségi jogsértésre alapított sérelemdíj iránti igényét annál a fogvatartást foganatosító büntetés-végrehajtási szervnél terjesztheti elő, ahol az állított jogsértés bekövetkezett. A bv. szerv határozata ellen annak közlésétől számított 30 napos jogvesztő határidőn belül a határozatot hozó bv. szerv székhelye szerint illetékes bíróság előtt keresetet indíthat [Bv.tv. 10/A. §, 143. § (2) bekezdés].

ÍH 2021.25 VEZETŐ TISZTSÉGVISELŐ FELELŐSSÉGE

A vezető tisztségviselő mérlegkészítési, irat- és vagyonátadási kötelezettsége elmulasztásának következménye az hogy, neki kell bizonyítania, hogy a vezetői tisztségének időtartama alatt nem következett be a fizetésképtelenséggel fenyegető helyzet, vagy ha ilyen körülmény fennállt, a vezetési feladatai során a hitelezők érdekeit is figyelembe vette. A vezető tisztségviselő hitelezői érdekeket sértő magatartása (mulasztása) és a hitelezői igények megghiúsulása közötti ok-okozati összefüggés bizonyítása a felperes bizonyítási érdekébe tartozik. Ha az adós iratait a vezető tisztségviselő a felszámolónak nem adta át, a felperes bizonyítási szükséghelyzetben van, amelynek következtében azt a tényt, hogy az alperes hitelezői érdekeket sértő magatartása és a hitelezői igények kielégítésének megghiúsulása közt fennáll az ok-okozati összefüggés, valónak kell elfogadni [2016. évi CXXX. törvény 176. §, 265. §; 1991. évi XLIX. törvény 33/A. §].

ÍH 2021.26 BIZONYÍTÁSI KÖTELEZETTSÉG ÉS KÉRELEMHEZ KÖTÖTTség - A CSTV. 33/A. §-A ALAPJÁN INDULT PERBEN

I. A Cstv. 33/A. §-a (5) bekezdésének 2017. július 1-jétől hatályos rendelkezése nem törvényi vélelmet tartalmaz, hanem a bizonyítási kötelezettségre vonatkozó szabályt ír elő, miszerint ebben az esetben a vezető tisztségviselőnek kell bizonyítania, hogy vezetői tisztségének tartama alatt nem következett be fizetésképtelenséggel fenyegető helyzet, vagy ha ilyen körülmény fennállt, akkor a vezetési feladatai során a hitelezők érdekeit is figyelembe vette [Cstv. 33/A. § (5) bekezdés].

II. Ha a Cstv. 33/A. §-a alapján indított perben a felperes az alperes felelősségét vagyonsökkentő magatartásra alapozza, akkor a vagyonsökkenés tényállási elem és ilyenként bizonyítandó tény, a bíróság pedig ehhez a kereseti kérelemhez - ideértve a vagyonsökkenés felperes által állított mértékét - kötve van, így eljárási szabálysértés az, ha az ítéletében ezen a kereseti kérelmen túlterjeszkedik [Cstv. 33/A. § (5) bekezdés, Pp. 342. § (1) bekezdés].

ÍH 2021.27 A FELSZÁMOLÓ ÖNÁLLÓ KÁRTÉRÍTÉSI FELELŐSSÉGE A VAGYONTÁRGY VEVŐJE FELÉ

Az adós vagyonának felmérésére és értékesítésre vonatkozó kötelezettsége teljesítése kapcsán a felszámoló önálló felelősséggel tartozik a nem gondos eljárása miatt a vevőt ért kárért, függetlenül attól, hogy az értékesítési eljárás végeredményeként az adásvételi szerződést a felszámoló az adós és nem saját nevében köti meg [Cstv. 48. §, 54. §, 27/A. § (12) bekezdés, Ptk. 6:519. §].

ÍH 2021.30 A MUNKAVÁLLALÓ KÁRTÉRÍTÉSI FELELŐSSÉGE

A munkavállaló a kártérítési felelősség törvényes feltételeinek fennállása esetén sem köteles megtéríteni a munkáltatónak általa okozott azt a kárt, amelynek bekövetkezését a károkozás idején sem ő, sem egy észszerűen és gondosan eljáró személy (ún. ideáltipikus munkavállaló) nem láthatta előre [Mt. 179. §, Pp. 369., 370. §].

BDT

BDT2020. 4267.

I. Önmagában a tisztességes eljáráshoz fűződő alapjognak a büntetőeljárás szabálysértésen alapuló megsértése nem vonhat maga után nem vagyoni kártérítési kötelezettséget, ahhoz valamely személyiségi jog megsértése szükséges.

II. A bizonyítékok okszerű mérlegelésén alapuló vádemelést nem teszi felróhatóvá az, ha esetlegesen a bíróság később arra a következtetésre jut, hogy a vádlott bűnössége nem állapítható meg.

III. A személyiségvédelmi per nem jelenthet a korábban eljáró büntetőbíróság jogerős ítéletével szemben újabb fórumot, ezért a büntetőeljárásban felmerült bizonyítékok nem mérlegelhetők felül a polgári bíróság által.

IV. Az ítélet írásba foglalásának jelentős - több hónapos - késedelve olyan lényeges eljárási szabálysértés, ami a bíróságnak az eljárás elhúzódása miatti vagyoni kártérítési kötelezettségét megalapozza.

Alkalmazott jogszabályhelyek: 1959. évi IV. tv. 339. § (1) bek., 349. §; 1952. évi III. tv. 2. § (3) bek.; 1998. évi XIX. tv. 260. § (4) bek.

BDT2020. 4271.

I. Az autóverseny során a bemutató nézőinek okozott kár kapcsán a károkozó versenyző nem hivatkozhat a versenyautó műszaki meghibásodására, mert az nem minősül a fokozott veszéllyel járó tevékenység körén kívül eső elháríthatatlan külső oknak.

II. Az autóverseny szervezője és lebonyolítója a fokozott veszéllyel járó tevékenység szabályai szerint felel, mivel a veszélyes üzemnek minősülő gépjárművek a rendezvényén az ő érdekében működnek.

III. A büntetőügyben megállapított tényállás – a jogi felelősség eltérő feltételei folytán – nem köti a polgári peres bíróságot, ha az nem a bűnösség megállapításával kapcsolatos.

Alkalmazott jogszabályhelyek: 1959. évi IV. tv. 344. § (1) bek., 345. § (1) bek.

BDT2021. 4289.

I. A vezetői felelősség megállapítása iránti perben az adóvégrehajtási eljárás keretében az adós cég bankszámlájára vezetett első beszédési megbízás eredménytelensége már önmagában lehetővé teszi a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkeztének megállapítását, ha a felszámolás elrendeléséig terjedő időszakban a további adóvégrehajtási cselekmények is eredménytelenek voltak és az adós még részben sem tudott eleget tenni az időközben tovább növekedő adóhátraléka megfizetésének.

II. A fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkeztét követően, egy korábban harmadik személy részére nyújtott kölcsön kifejezett ügyvezetői nyilatkozattal történő elengedése – anélkül, hogy annak behajtására a volt vezető bármilyen intézkedést is tett volna – megalapozza a Csódtv. 33/A. § (1) bekezdés szerinti felelőssége megállapítását az elengedett kölcsön összegével egyező mértékű vagyonsökkenés mellett.

Alkalmazott jogszabályhelyek: 1991. évi XLIX. tv. 33/A. § (1), (3), (4) bek.

BDT2021. 4298.

I. A bérlő a bérleti szerződés alapján érvényesíthet igényt a bérbeadóval szemben, ha a bérbeadó a szerződést nem teljesíti, vagy a bérleti szerződés valamilyen okból a határozott idő lejárta előtt megszűnik, vagy hatályba sem lép. A bérlő közvetlen jogi érdekei a bérleti szerződéshez kapcsolódnak, ezért harmadik személyként nem hivatkozhat azon szerződés érvénytelenségére, amely esetlegesen a perben nem álló bérbeadó jogosultságainak fennállását érinti.

II. Károsodás veszélyére alapított keresetnek akkor van helye, ha a veszélyeztető fél már a múltban tanúsított, vagy folyamatosan tanúsít olyan magatartást, követ el olyan mulasztást, amivel okozati összefüggésben már bekövetkezett a veszélyhelyzet.

III. A felek szabadon dönthetik el, hogy akarnak-e szerződést kötni, és kivel, milyen típusú, illetve tartalmú megállapodást kötnek. Ez a szabadságuk bírói ítélettel és általános jelleggel nem korlátozható.

Alkalmazott jogszabályhelyek: 1959. évi IV. tv. 234. § (1) bek.; 2013. évi V. tv. 6:523. § a) pont

BDT2021. 4299.

I. A közigazgatási jogkörben eljáró földhivatal kártérítési felelőssége nem állapítható meg, ha a kár a mulasztásától független okfolyamat eredményeképpen is bekövetkezett volna. Ez a kártérítési felelősségéhez vezető okozatosságot mint a kártérítési felelősségének feltételét kiüresíti.

II. A kártérítés nem eredményezheti a jog elvárásaival és a mögötte álló erkölcsi normákkal nem egyező helyzet elismerését, fedezetelvonó magatartásra nem ösztönözhet azáltal, hogy a jogalkotó által nem kívánt eredményt reparálandónak, helyreállítandónak ismeri el.

Alkalmazott jogszabályhelyek: 1952. évi IV. tv. 30. § (2), (3) bek.; 1959-es IV. tv. 203. §, 339. §

BDT2021. 4301.

Biztosítási szerződésben tisztességtelen az a szerződési kikötés, amelyben a biztosító úgy vállal korlátozott teljesítést az ingatlan 75%-nál nagyobb avultsága (elhasználtsága) esetére, hogy a fogyasztó díjfizetési kötelezettsége nem csökken annak megfelelően, és emellett nem ad tájékoztatást az avultatás mechanizmusáról. A fogyasztó nem ismerheti fel, hogy az avultságot milyen szempontok alapján, milyen mértékben veszi figyelembe a biztosító, és így csak a káresemény bekövetkezésekor szerez tudomást a teljesítés mértékéről.

Alkalmazott jogszabályhelyek: 1959. évi IV. tv. 205/A. §, 209. §

BDT2021. 4302.

Megalapozza a vezető tisztségviselő felelősségét, ha úgy járul hozzá a társaság felé fennálló tartozás átvállalásához, hogy tudja, az új kötelezett a tartozás megfizetésére nem képes, és a tartozás az új kötelezett felszámolása eredményeként bekövetkezett megszűnése folytán behajthatatlanná válik.

Alkalmazott jogszabályhely: 1991. évi XLIX. tv. 33/A. §

BDT2021. 4305.

I. Amennyiben a peres felek között nincs szerződéses jogviszony és a nemleges megállapítási kereset szerződésen kívül okozott kárért való felelősség fenn nem állásának megállapítására irányul, a szolgáltatás nyújtásának helye szerinti különös ok a magyar bíróság joghatóságát nem alapozza meg. Nem áll fenn a magyar bíróság joghatósága, ha a kár bekövetkezetténe, valamint a károkozó eseménynek a helye sem Magyarországon található.

II. A Magyarországgal fennálló legszorosabb kapcsolat elve alapján a joghatóság megléte szintén nem állapítható meg, mivel a pernek Magyarországhoz köthető szerződés nem tárgya; továbbá a szerződésen kívüli károkozó magatartás és a kár bekövetkezetténe helye sem Magyarországon van.

Alkalmazott jogszabályhelyek: 1215/2012/EU rendelet 7. cikk 1. és 2. pont; 2016. évi CXXX. tv. 240. § (1) bek., 346. § (4)-(5) bek.

BDT2021. 4319.

I. Ha a nem vagyoni kár bekövetkezésében – egészségromlásban - a károkozó magatartás részben hatott közre, de a kártérítési felelősség alapját képező magatartás következményeinek kihatása orvosszakértői szempontból, objektív alapon nem súlyozható, a bíróságnak a közrehatás mértékét - valamennyi körülmény mérlegelésével – a nemvagyoni kártérítés összegének meghatározásánál kell értékelni.

II. A keresetveszteség számításakor figyelemmel kell lenni arra, hogy a keresetpótló kártérítés személyi jövedelemadó köteles, de járulékalapot nem képező bevételnek minősül.

Alkalmazott jogszabályhelyek: 1959. évi IV. tv. 75. § (1) bek., 84. § (1) bek. e) pont, 356. § (1)-(2) bek

BDT2021. 4320.

Nincs jogi akadálya, hogy a károsult a felelősségbiztosító mellett magát a károkozót, illetve az üzembentartót is perelje az okozott kár megtérítésére. Ebben az esetben a károkozó, az üzembentartó és felelősségbiztosítója egyetemlegesen felelnek.

Alkalmazott jogszabályhelyek: 1959. évi IV. tv. 75. §, 84. §, 339. § (1) bek., 345. § (1) bek.; 2009. évi LXII. tv. 12. §, 13. §, 28. §

BDT2021. 4321.

Az indokolatlan kockázattal járó kölcsönügylet létrejöttével kapcsolatos ügyvezetői magatartás, majd az ebből eredő követelés behajtásának elmulasztása nem egyeztethető össze a gazdasági társaság ügyvezetőjével szemben támasztott elvárható gondossággal, a gazdasági társaság érdekeinek elsőlegességével.

Alkalmazott jogszabályhely: 2006. évi IV. tv. 30. § (2) bek.

Válogatás a Kúria Sajtótitkársága által 2021 első negyedében közzétett tájékoztatókból

A Kúria honlapján a Sajtó, közlemények, média menüpont alatt a Kúria Sajtótitkársága által közzétett, a Kúria tanácsai által elbírált egyes ügyekről készített tájékoztatókat a folyóirat szó szerint közli.

„Vörösiszap ügy”: a közveszélyt a gát kiszakadása és a kazetta tartalmának kontrollálhatatlan és megállíthatatlan kiszabadulása jelentette

Tájékoztató a Kúria Bfv.III.456/2020. számú jelentős ügyben 2020. november 27-én hozott határozatáról: az eljáró bírói tanács a felülvizsgálati indítványokat nem tartotta alaposnak, az első- és másodfokú határozatot az I. rendű, a II. rendű és az V. rendű terhelt tekintetében hatályában fenntartotta.

Az ügy előzményeinek rövid összefoglalója

A törvényszék a 2019. február 4. napján meghozott ítéletével az I. rendű terheltet bűnösnek mondta ki 1 rendbeli közveszélyokozás büntetében [1978. évi IV. törvény 259. § (1) bekezdés 3. fordulat], 1 rendbeli hulladékgazdálkodás rendjének megsértése büntetében [1978. évi IV. törvény 281/A. § (1) bekezdés b) pont, (2) bekezdés] és 1 rendbeli gondatlanságból elkövetett közveszélyokozás vétségében [1978. évi IV. törvény 259. § (1) bekezdés I. fordulat, (2) bekezdés b) pont, (3) bekezdés, (4) bekezdés 3. tétel]. Ezért az I. rendű terheltet halmazati büntetésül 2 év 6 hónap szabadságvesztésre és 2 év közügyektől eltiltásra ítélte.

A II. rendű terheltet bűnösnek mondta ki 1 rendbeli hulladékgazdálkodás rendjének megsértése büntetében [1978. évi IV. törvény 281/A. § (1) bekezdés b) pont, (2) bekezdés] és 1 rb gondatlanságból elkövetett közveszélyokozás vétségében [1978. évi IV. törvény 259. § (1) bekezdés 1. és 3. fordulat, (2) bekezdés b) pont, (3) bekezdés, (4) bekezdés 3. tétel]. Ezért a II. rendű terheltet halmazati büntetésül 2 év szabadságvesztésre és 2 év közügyektől eltiltásra ítélte. A szabadságvesztést fogházban rendelte végrehajtani és megállapította, hogy abból az I. rendű és a II. rendű terhelt a büntetés kétharmad részének letöltését követően bocsátható feltételes szabadságra.

Az V. rendű terheltet bűnösnek mondta ki 1 rendbeli hulladékgazdálkodás rendjének megsértése büntetében [1978. évi IV. törvény 281/A. § (1) bekezdés b) pont, (2) bekezdés] és 1 rendbeli gondatlanságból elkövetett közveszélyokozás vétségében [1978. évi IV. törvény 259. § (1) bekezdés 1. és

3. fordulat, (2) bekezdés b) pont, (3) bekezdés, (4) bekezdés 3. tétel]. Ezért az V. rendű terhelten halmazati büntetésül 1 év – végrehajtásában 2 évi próbaidőre felfüggesztett – szabadságvesztésre ítélte azzal, hogy az V. rendű terhelten előzetes mentesítésben részesítette.

Kétirányú fellebbezés alapján eljárva az ítélőtábla a 2019. december 13. napján meghozott ítéletével az elsőfokú ítéletet akként változtatta meg, hogy – az I. rendű terhelten terhére megállapított közveszélyokozás büntetéként értékelt cselekménye a Btk. 322. § (1) bekezdés 3. fordulata szerint, a közveszélyokozás vétségeként értékelt cselekménye a Btk. 322. § (1) bekezdés 1. fordulat, (5) bekezdés 3. tétele szerint, a hulladékgazdálkodás rendjének megsértése büntetéként értékelt cselekménye a Btk. 248. § (1) bekezdés b/ pont, (2) bekezdés szerint, – a II. rendű terhelten terhére megállapított hulladékgazdálkodás rendjének megsértése büntette a Btk. 248. § (1) bekezdés b) pont, (2) bekezdés szerint, a közveszélyokozás vétsége a Btk. 322. § (1) bekezdés 1. és 3. fordulat, (5) bekezdés 3. tétel szerint, – az V. rendű terhelten terhére megállapított hulladékgazdálkodás rendjének megsértése büntette a Btk. 248. § (1) bekezdés b) pont, (2) bekezdés szerint, a közveszélyokozás vétsége a Btk. 322. § (1) bekezdés 1. és 3. fordulat, (5) bekezdés 3. tétele szerint minősül.

Az I. rendű terhelten büntetését 4 év szabadságvesztésre és 4 év közügyektől eltiltásra, a II. rendű terhelten büntetését 3 év szabadságvesztésre és 3 év közügyektől eltiltásra, az V. rendű terhelten büntetését 2 év 6 hónap szabadságvesztésre és 3 év közügyektől eltiltásra súlyosította. Megállapította, hogy a szabadságvesztés végrehajtási fokozata az I. rendű, a II. rendű és az V. rendű terheltek tekintetében börtön.

A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen az I. rendű terhelten védője, a II. rendű terhelten védője és az V. rendű terhelten védője terjesztett elő felülvizsgálati indítványt.

A Kúria döntésének és indokolásának rövid összefoglalója

A Kúria megállapította, hogy az I. rendű, a II. rendű és az V. rendű terhelten védőjének felülvizsgálati indítványa egyaránt nem alapos.

Eldöntendő kérdés elsődlegesen a közveszély előidézésével összefüggésben felrótt magatartások (tevés vagy mulasztás) kapcsán, hogy volt-e, és ha igen mi volt a terheltektől elvárható. Az elvárás lényege minden – testi erővel, eszközzel végrehajtott – emberi magatartás esetén: tartsd uralmad alatt. Jelen esetben a terhelten magatartások a zrt. által folytatott gazdasági tevékenység körébe eső foglalkozási szabályok – számos jogszabály, szakmai előírás – által körülhatárolt tevékenység végzését jelentette. Ezzel kapcsolatos elvárhatóság pedig az, hogy legyen biztonságos, biztonságos pedig az, ami nem kockázatos a másokra. Nem kockázatos az, ami nem tesz ki közvetlen veszélynek mást.

A Kúria szerint nem önmagában a gát kiszakadása jelentette a közveszélyt, hanem két tényező együttese: a gát kiszakadása és a kazetta tartalmának kontrollálhatatlan és megállíthatatlan kiszabadulása. A gát kiszakadása következtében a X. kazetta teljes tartalmának kiszabadulása, a benne lévő vörösiszap zagy (vörösiszap és hányóvíz együttes mennyisége) annak minden jellemzőjével együtt jelentette az anyag pusztító hatását, és idézte elő a tényállás szerinti következményeket. Ez jelentette az anyag, energia pusztító hatását.

A terheltek által megvalósított szabályszegések közül a II. rendű terhelten tekintetében megállapított szabálytalan szintkiegyenlítés, és az altalajra gyakorolt hatásán keresztül az I. és II. rendű terhelten egyaránt felrótt túlzott lúgosság a gát állékonyságát is befolyásolta. Mindhárom terhelten terhére rótt valamennyi szabályszegés alkalmas volt a már kifejtett értelemben vett közveszély (mint eredmény) előidézésére, és a bekövetkezett eredménnyel okozati összefüggésben álló.

A kiömlő anyag lúgos hatásának az I. rendű terhelt terhére rótt szándékos bűncselekmény, a közveszély következményei enyhítésének akadályozása tekintetében is jelentősége volt.

Eldöntendő kérdés volt továbbá, hogy amennyiben a hulladékkezelési (tárolási) tevékenység során az elkövető a besorolási (önbevallási) kötelezettségét nem vagy nem megfelelően teljesíti, akkor annak mivolta, mibenléte (eleve jogsértő volta) mihez igazodó.

Nem sértett törvényt az eljáró bíróság amikor az I. rendű, a II. rendű és az V. rendű terhelt bűnösségét hulladékgazdálkodás rendjének megsértése büntetében [Btk. 248. § (1) bekezdés b/ pont, (2) bekezdés] megállapította.

A Kúria szerint a valós történések alapján a vörösiszap hulladék emberi élet, testi épség, az egészség, a föld, víz, a levegő vagy azok összetevői, illetőleg élő szervezet egyedének veszélyeztetésére való alkalmassága további magyarázatot nem igényel, ebből pedig az következik, hogy a X. kazettában lévő vörösiszap hulladék a gátszakadást megelőzően veszélyes hulladéknak minősült.

A Kúria ekként a felülvizsgálati indítványokat nem tartotta alaposnak, az első- és másodfokú határozatot az I. rendű, a II. rendű és az V. rendű terhelt tekintetében hatályában fenntartotta.

Budapest, 2021. január 7.

A Kúria Sajtótitkársága

Forrás: <https://kuria-birosag.hu/hu/sajto/vorosiszap-ugy-kozveszelyt-gat-kiszakadasa-es-kazetta-tartalmanak-kontrollalhatatlan-es>

Baleseti kártérítés tárgyában hozott határozatot a Kúria

Tájékoztató a Kúria M.X. tanácsa által tárgyaláson kívül elbírált Mfv.X.10.082/2020. számú ügyről.

A felperes néhai testvére 2009. július 1-jétől állt közalkalmazotti jogviszonyban az alperesnél, mentő gépkocsivezető munkakört töltött be. 2011. augusztus 20-án egy autóbusszal ütközött, a baleset helyszínéről eszméletlen állapotban szállították kórházba. 2015. május 31-én a felperes magához vette testvérét, és otthonában látta el haláláig, 2016. október 23-áig. A felperes a balesetet követően testvérét rendszeresen látogatta, baráti, családi kapcsolatai ez idő alatt megromlottak, házassága felbomlott. 2015. május 31-étől a sérült otthoni ápolására rendezkedett be. A felperes keresetében vagyoni kárai megtérítését, valamint 14.000.000 forint nem vagyoni kártérítést néhai testvére vonatkozásában, saját jogán pedig 10.000.000 forintot igényelt. Az elsőfokú bíróság közbenső ítéletével megállapította, hogy az alperes köteles megfizetni a felperes testvérenek a balesetéből eredő kára 75 %-át. A másodfokú bíróság közbenső ítéletében az elsőfokú ítéletet részben megváltoztatva kimondta, hogy az alperest 50 %-os kártérítés terheli. A jogerős döntést követően a felek a vagyoni károk tekintetében egyezséget kötöttek. Az egyezségkötést követően a felperes nem vagyoni kárigényét tartotta fenn. Az alperes a kereset elutasítását kérte. Az elsőfokú bíróság ítéletével kötelezte az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek – mint a testvére jogutódjának – nem vagyoni kártérítés címén 8.500.000 forintot. Kötelezte továbbá nem vagyoni kártérítés címén 3.500.000 forint megfizetésére. Ezt meghaladóan a bíróság a keresetet elutasította. A másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. A felperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítéletnek az elsőfokú bíróság ítéletére kiterjedő hatályon kívül

helyezését kérte az alperes kereset szerinti marasztalásával. Az alperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályában való fenntartására irányult.

A felülvizsgálati kérelem nem megalapozott. A felperes felülvizsgálati kérelmében eljárásjogi jogszabálysértésként jelölte meg a Pp. 166. § (1) bekezdését, amely szakasz a bizonyítási eszközöket sorolja fel. A bíróságok e körben megfelelően jártak el, a bizonyítási eljárás során tanúkat hallgattak meg, szakértői véleményt szereztek be, és nem zárták el a feleket bizonyítási indítványaik megtételétől. A felperes megsértett jogszabályhelyként hivatkozott továbbá a Pp. 182. § (3) bekezdésére, állítva, hogy a szakvélemény „aggályos” volt. E körben azonban a jogszabálysértésre vetítetten álláspontját, annak mibenlétét részletesen, az egyes bizonyítékokkal összevetve nem fejtette ki, így ezt érdemben nem is volt mód vizsgálni. Az Mt. 183. § (3) bekezdését is megjelölte megsértett jogszabályhelyként a felperes, de részletesen nem fejtette ki álláspontját, nem volt megállapítható, hogy a döntés mely részét sérelmezi, különös tekintettel arra, hogy a hivatkozott jogszabály a szakértői bizottság tagjának vagy képviselőjének idézhetőségéről rendelkezik. A Pp. 206. §-ának megsértését is állította a felperes sérelmezve a nem vagyoni kár összegének megállapítását. A bizonyítékokat azonban a bíróságok helytállóan rögzítették, a tényállást helyesen állapították meg, és helyes döntésre jutottak. A következetes ítélkezési gyakorlat szerint a felülvizsgálati kérelemben foglaltak a vonatkozó anyagi jogszabályhely megjelölésének hiányában nem eredményezhetik a felülvizsgálati kérelemben elérni kívánt célt, vagyis a nem vagyoni kártérítés összegének felemelését. Az esetleges jogszabálysértő ténymegállapításból ugyanis nem vonható le következtetés arra, hogy a másodfokú bíróság a lefolytatott bizonyítás eredményeként miért és mennyiben jutott téves következtetésre (Mfv.I.10.137/2017.). A nem vagyoni kár összegének meghatározásakor alkalmazott mérlegelés (Mt.177. § (2) bekezdés) ugyanis nem azonos a tényállás megállapításakor folytatott bizonyíték mérlegeléssel (Pp. 206. §). A felperes felülvizsgálati kérelmében a Ptk. 355. § (4) bekezdését jelölte meg mint megsértett jogszabályhelyet. A jogvita eldöntése szempontjából azonban a Munka Törvénykönyve előírásai az irányadóak (BH1998.506.), mint ahogy arra az elsőfokú bíróság helyesen utalt (Mt. 174. §; 177. § (2) bekezdés, 184. § (1) bekezdés). A vonatkozó anyagi jogszabályhely és arra vetítetten a jogszabálysértés mibenlétének megjelölése hiányára és a marasztalási összeg felemelésére irányuló felülvizsgálati kérelemre figyelemmel a jogerős ítélet érdemi felülbírálatára nem volt mód. A kifejtettekre tekintettel a Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta a Pp. 275. § (3) bekezdése alapján.

Budapest, 2021. január 13.

A Kúria Sajtótitkársága

Forrás: <https://kuria-birosag.hu/hu/sajto/baleseti-karterites-targyaban-hozott-hatarozatot-kuria>

Egészségromlás miatti vagyoni és nem vagyoni kártérítés megfizetése tárgyában hozott döntést a Kúria

Tájékoztató a Kúria M.X. tanácsa által tárgyaláson kívül elbírált Mfv.X.10.118/2020. számú ügyről.

A felperes 2009. január 26-tól 2011. április 3-ig állt az alperes alkalmazásában. A felperesnél allergiás jellegű emésztési, szemészeti panaszok merültek fel, amelyek a munkaviszony létesítését megelőzően is már jelentkeztek nála. A felperes keresetében vagyoni és nem vagyoni kártérítés megfizetésére kérte kötelezni az alperest. Az alperes ellenkérelme a kereset elutasítására irányult. Az elsőfokú bíróság ítéletével a megismételt eljárásban a felperes keresetét elutasította. A másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. A felperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítéletnek az elsőfokú bíróság ítéletére kiterjedő hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárásra utasítását kérte.

A felülvizsgálati kérelem nem megalapozott. A perbeli időben hatályos Mt. 174. § (1) és (4) bekezdései alapján a perben a felperest terhelte a bizonyítási kötelezettség, így neki kellett igazolnia, hogy állított betegsége az alperesnél fennállott munkaviszonyával összefüggésben alakult ki. A bizonyítatlanság a felperes terhére értékelendő. A felperes felülvizsgálati érvelése szerint a peradatok alapján nem igazolt, hogy a jogviszony létesítése előtt is allergiás volt, illetve állította, hogy az OEP nyilvántartása nem valós adatokat tartalmaz, a háziorvosok véleményének pedig nagyobb szerepet kellett volna tulajdonítani. Ebben a körben kiemelt jelentősége annak a ténynek volt, hogy a felperesnél mely időpontban jelentkeztek a panaszok, és nem annak, hogy az allergia diagnosztizálása mikor történt. Az orvosszakértői vélemény szerint „nem zárható ki, hogy az alperes nehézfém allergiája az alperesi munkakörülményekkel oksági kapcsolatban is áll. Az azonban a rendelkezésre álló iratok alapján nem állapítható meg határozottan, hogy a felperes nehézfém allergiáját az alperesi munkaviszonnyal kapcsolatos munkakörülmények okozták figyelemmel arra, hogy a fokozott nikkel kitétséget semelyik irat nem bizonyítja. Jelen esetben az is lehetséges reális eséllyel, hogy a nehézfém allergia független az alperesi munkaviszonytól, és egyéb külső tényezőkkel magyarázható.”. A szakértői vélemény részletesen tartalmazza az OEP nyilvántartást, amelyből kitűnik, hogy a felperesnél már 1999-ben jelentkeztek bőrproblémák, 2003-ban pedig nummularis dermatitist diagnosztizáltak, 2006-tól bélproblémáit vizsgálták, 2008. október 22-én allergiás kórismével labor diagnosztika történt nála. Mindez azt támasztja alá, hogy a felperes 2009. január 26-át megelőzően mind bőr-, mind emésztési problémákkal küzdött, amelyekre tekintettel a konkrét kórisme felismerése érdekében vizsgálatok folytak. Azt is rögzítette, hogy „A felperes atópiás hajlama már az alperesi munkaviszony megkezdése előtt is fennállt, ezen betegség talaján alakultak ki még az alperesi munkaviszony megkezdése előtt a felperes emésztőszervi panaszainak, tüneteinek és szemészeti panaszainak és tüneteinek egy részét okozó allergiák, túlérzékenységek”. A másodfokú bíróság helyesen fejtette ki, hogy az OEP adatokat a felperes – a szakértői véleményre is figyelemmel – nem tudta cáfolni, és nincs arra bizonyíték, hogy azok nem lennének valósak (Pp. 164. §). A háziorvosi igazolás a szakvéleményben foglaltak megdöntésére nem alkalmas, különösen arra tekintettel, hogy a vizsgált időszakban felperesnek több háziorvosa is volt, akik egyike sem rendelkezett allergológus szakképesítéssel, a háziorvosi iratok nem minden évre állnak rendelkezésre. A felperes felülvizsgálati kérelmében sérelmezte, hogy a szakértők az alperestől a 2009-2012-es időszakra nézve nem kaptak valós adatokat, a munkáltató pedig megsértette az Mvt. 32. § (2) bekezdését, illetve állította, hogy szakértői testületet kellett volna kirendelni a szakvéleményekben fellelhető ellentmondások feloldása érdekében. Kétségtelen, hogy a szakvélemények a rendelkezésre álló hiányos adatok alapján készültek, a bizonyítási kötelezettség azonban a felperest terhelte (Mt.174.§ (4) bekezdés). A meglévő mérési adatok a légtérben jelentkező nehézfém mennyiségét elenyésző mértékűnek találták, szakértői nyilatkozat szerint pedig „Az ember a mindennapi életben ezekkel az anyagokkal folyamatosan találkozik. A nikkel nagyon elterjedt anyag a környezetben”. A szakértői vélemények között lényeges eltérés nem volt, szakértői testület kirendelése nem vált szükségessé (Pp. 182. §), így az eljáró bíróságok jogszabálysértést nem követtek el, a felülvizsgálati kérelem ezzel ellentétes álláspontja alaptalan. A felperes bizonyítási kötelezettsége folytán az a körülmény, miszerint nem lehetett megállapítani egzaktul (erre a tanúvallomások nem voltak alkalmasak), hogy az alperes tevékenysége során milyen allergén anyag és milyen mennyiségben jutott a levegőbe, az ő terhén értékelendő. A másodfokú bíróság helyesen fejtette ki azt, hogy a felperesnek kellett volna bizonyítani, miszerint az irodán kívül máshol is végzett tevékenységet, ennek azonban nem tudott eleget tenni. A másodfokú bíróság helyesen fejtette ki, hogy a bíróság eljárásában a Pp. 4. § (1) bekezdés alapján értékelendő, megelőző közigazgatási eljárásban megállapították ugyan, hogy a felperes foglalkozási megbetegedést szenvedett el, ez azonban nem jelenti azt, hogy a jelen bírósági eljárásban az egyik bizonyítékot jelentő határozatban foglaltak megdöntésére az alperesnek nem volt módja. A jogerős ítélet helytállóan fejtette ki, hogy a közigazgatási eljárásban az alperes nem volt ügyfél, így ebben a perben volt módja bizonyítani az általa állítottakat. A munkakörülményekből (csekély mennyiségű fémpor; elszívóberendezés; irodai munkavégzés más helyiségben, mint ahol a termelő tevékenység folyt), valamint azon tényből, hogy a jogviszony 2011-es

megszűnését követően tovább romlott felperes állapota – figyelemmel a szakértői véleményben foglaltakra is – arra a következtetésre kellett jutni, hogy a felperes nem tudott olyan foglalkozási eredetű megbetegedést igazolni, amely az alperesnél következett be, a munkáltató pedig a bizonyítási eljárás alapján sikerrel mentette ki magát a felelősség alól (Mt. 174. §; 177. §). A kifejtettekre tekintettel a Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta a Pp. 275. § (3) bekezdése alapján.

Budapest, 2021. január 13.

A Kúria Sajtótitkársága

Forrás: <https://kuria-birosag.hu/hu/sajto/egeszsegromlas-miatti-vagyoni-es-nem-vagyoni-karterites-megfizetese-targyaban-hozott-dontest>

Közlekedési balesetet követően jövedelempótló járadék megfizetése iránti kereset tárgyában hozott határozatot a Kúria

Tájékoztató a Pfv.III.21.638/2019/6. számú ügyről.

A közlekedési balesetet szenvedett felperes keresetében – egyebek mellett – az alperes jövedelempótló járadék megfizetésére kötelezését kérte.

A másodfokú bíróság a Kúria hatályon kívül helyező végzése alapján megismételt eljárásban meghozott jogerős ítéletével az elsőfokú bíróságnak – a keresetnek nagyobb részt helyt adó – ítéletét részben megváltoztatta, és a marasztalás összegét leszállította.

A felperes felülvizsgálati kérelme folytán eljáró Kúria a jogerős ítéletet részben hatályon kívül helyezte, az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta, az alperes által a felperesnek fizetendő lejárt járadék összegét leszállította, a folyamatos járadék összegét felemelte, egyebekben a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta. Megállapította, hogy a bíróságok a régi Ptk. 356. § (2) bekezdésének és 357. § (1) bekezdését eltérően alkalmazták, és az 1/2006. (V. 22.) PK véleményben foglaltakat is figyelmen kívül hagyták, ami szükségképpen különböző, s egyúttal hibás eredményekre vezetett. Az elsőfokú bíróság számításának hibájaként azt jelölte meg, hogy a járadék alapjának meghatározásakor elmaradt az említett PK véleményben nevesített járulékok levonása, és a keresetveszteség mértékét nem csökkentette a felperes részére a balesetet követően folyósított társadalombiztosítási ellátások összegével. A másodfokú bíróság számítását pedig azért tartotta tévesnek, mert a balesetet megelőző jövedelmet és a balesetet követő jövedelmet „tisztá nettó” összegben, vagyis a hivatkozott társadalombiztosítási járulékok mellett a személyi jövedelemadó is levonva vetette össze. Helytállónak minősítette ugyanakkor azt a mindkét fokú bíróság által egyezően kifejtett, a felülvizsgálati kérelemben vitatott álláspontot, hogy a felperes részére a baleset előtt a munkavégzésével kapcsolatban, indokoltan felmerült kiadásainak megtérítésére kifizetett gépkocsi költségtérítés a járadék alapjának meghatározásakor nem volt figyelembe vehető.

Budapest, 2021. január 27.

A Kúria Sajtótitkársága

Forrás: <https://kuria-birosag.hu/hu/sajto/kozlekedesi-balesetet-kovetoen-jovedelempotlo-jaradek-megfizetese-iranti-kereset-targyaban>

A semmis szerződés kártérítési jogkövetkezményére irányadó anyagi jogi szabály meghatározása

Tájékoztató a Pfv.V.20.610/2020/7. számú ügyben hozott egyedi határozatról.

A peres felek között 2010-ben jött létre adásvételi szerződés, amelynek az 1959. évi IV. törvény (rPtk.) rendelkezései alapján a jogszabályba ütköző jellege miatti semmisségét jogerős közbenső ítélet állapította meg. Az érvénytelenség jogkövetkezményeinek levonása körében az eredeti állapot helyreállítása mellett a bíróságnak az alperes viszontkeresete alapján döntenie kellett az érvénytelen szerződéssel összefüggő kártérítési igényekről is.

A másodfokú bíróság jogerős ítéletében úgy foglalt állást, hogy e kártérítési igényekre a 2013. évi CLXXVII. törvény (Ptké.) 1. § a) pontja alapján a 2013. évi V. törvény (Ptk.) rendelkezései irányadók, miután a károk bekövetkezésére a Ptk hatályba lépését követően került sor. A másodfokú bíróság az alperes viszontkereseti kérelmét a Ptk anyagi jogi szabályai alapján elutasította.

A jogerős ítélettel szemben előterjesztett felülvizsgálati kérelmében az alperes azt kifogásolta, hogy a bíróság nem az rPtk. rendelkezései alapján bírálta el a kártérítési követelését.

A felülvizsgálati kérelem folytán eljáró Kúria végzésével a jogerős ítéletet a felülvizsgálattal érintett részében hatályon kívül helyezte, és ebben a keretben a másodfokú bíróságot új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasította. Rámutatott arra, hogy a perbeli igényre helyesen nem a Ptké. 1. §-a, hanem a speciális átmeneti rendelkezései közül a Ptké. 54. §-a irányadó. Ez a szabály viszont a perbeli igényeket megalapozó jogellenes magatartás (az érvénytelen szerződés megkötése) 2010-ben történt kifejtésre figyelemmel, a jogviszony létrejöttének időpontjában hatályos rPtk. alkalmazását teszi szükségessé, a kártérítési követelés tehát ez alapján bírálendő el. Miután azonban a másodfokú bíróság eltérő jogi álláspontja folytán a viszontkereseti kérelemmel érvényesített kártérítési követelések tekintetében nem az rPtk., hanem a Ptk. rendelkezései alapján látta elbírálhatónak a jogvitát, a Ptk. rendelkezései pedig éppen a viszontkereseti kérelem elutasításának alapjául szolgáló előreláthatósági klauzula mint korlátozott okozatossági elv tekintetében lényegesen eltérő szabályozást ad, az rPtk. ilyen okozati láncot korlátozó szabályt nem tartalmazó rendelkezéséhez képest, ezért a fellebbezésben előadott jogi érvek érdemi vizsgálatára a másodfokú eljárás megismétlése szükséges. Ennek hiányában ugyanis a jogerős ítélet sérti a felülvizsgálati kérelemben hivatkozott rPtk. rendelkezéseit.

Budapest, 2021. február 17.

A Kúria Kommunikációs Osztálya

Forrás: <https://kuria-birosag.hu/hu/sajto/semmis-szerzodes-karteritesi-jogkovetkezmenyere-iranyado-anyagi-jogi-szabaly-meghatarozasa>

KÖZLEMÉNYEK, HÍREK, ESEMÉNYEK

Mesterséges Intelligencia Nemzeti Laboratórium

2020 őszén kezdte meg működését a Mesterséges Intelligencia Nemzeti Laboratórium (MILAB), melyben projektpartnerként a Társadalomtudományi Kutatóközpont, és így a Jogtudományi Intézet is részt vesz. A MILAB céljáról és rendezvényeiről bővebben információ elérhető itt.

Szakirodalmi ajánló

Könyvek

Megjelent Vékás Lajos, Osztovits András és Nemessányi Zoltán szerkesztésében a 'Nemzetközi magánjogi rendeletek az Európai Unió Bírósága gyakorlatában' c. kötet, amely feldolgozza a nemzetközi magánjogi tárgyú európai uniós rendeletek gyakorlatát az Európai Bíróság ítéletei alapján.

https://hvgorac.hu/konyvek_csoport/polgari_eljarasjog_csoport/nmj_rendeletek_az_EUB_gyakorlataban

Cikkek

Döme Attila: A gyógyulási esély megghiúsulásáért való felelősség megítélése német nyelvterületen. Magyar Jog, 2021/1. sz. 1–10. o.

Tancsik Annamária: A gyógyulási esély elvesztése a francia jogban. Magyar Jog, 2021/1. sz. 11–21. o.

Vékás Lajos: Az uniós fogyasztói szerződési jog megújítása és az új irányelvek átültetése. Magyar Jog, 2021/2. sz. 65–75. o.

Gárdos Péter: A társaság és a társaság tagja által elszenvedett kár a Supreme Court Marex ügyben hozott döntése fényében. Magyar Jog, 2021/2. sz. 109–113. o.

Herke Csongor: Az önvezető autók bevezetésének erkölcsi-etikai és büntető eljárásjogi kérdései. Jogtudományi Közlöny, 2021/1. sz. 33–40. o.

Sipos Attila: A légitözlekedés-védelmi nemzetközi szerződések dogmatikája és modernizációja. Jogtudományi Közlöny, 2021/2. sz. 56–66. o.

Vékás Lajos: A Polgári Törvénykönyv első hét évéről. Jogtudományi Közlöny, 2021/3. sz. 101–112. o.

Lőrincz György: Elmélkedés, időnként álmélkodás a munkáltató kárfelelősségét érintő egyes bírói döntésekről. Munkajog, 2021/1. sz. 18–23. o.

Horváth István – Kártyás Gábor: Látélet: Az egészségügyi szolgálati jogviszonyról és a szabályozás kérdőjeleiről. Munkajog, 2021/1. sz. 1–17. o.

Zavodnyik József: A felelősségbiztosítási szerződéskötési kötelezettségek szabályozása. Polgári jog, 2021/3-4. sz. (Wolters Kluwer Jogtár)

Csöndes Mónika: Polgári anyagi jogi szempontú észrevétel 'A bűncselekménnyel okozott kár, illetve sérelemdíj megtérítése iránt indított gyorsított perről' szóló 2020. évi LXX. törvény címéhez és szövegéhez. Corvinus Law Papers, 2021/1. sz. 1-7 p.

<http://unipub.lib.uni-corvinus.hu/6235/>

Certicky Mária A felelősségbiztosítási szerződés szabályai Magyarországon és Szlovákiában – összehasonlító jogi elemzés Publicationes Universitatis Miskolcensis Sectio Juridica Et Politica, Tomus XXXV III1 (2019), Tomus 38/1. / 2020. 293–310. o.

https://matarka.hu/koz/ISSN_0866-6032/tomus_38_no_1_2020/ISSN_0866-6032_tomus_38_no_1_2020_293-310.pdf

Holtzer Imre Gábor: A Bécsi Vételi Egyezmény 74. cikke, mint általános kártérítési szabály alapján megtéríthető károk kapcsolata az előreláthatósági klauzulával. *Iustum Aequum Salutare*, 2020/4. sz. 223–244. o.

Juhász Ágnes: Online Szerződéskötés, Digitális Tartalom És Szolgáltatás, Intelligens Szerződések – A Szerződési Jog Új Korszaka? *Infokommunikáció és Jog*, 2020/2. (75.), E-különszám
<https://infojog.hu/juhasz-agnes-online-szerzodeskotes-digitalis-tartalom-es-szolgalattas-intelligens-szerzodessel-a-szerzodesi-jog-uj-korszaka-2020-2-75-e-kulonszam/>

Pusztahelyi Réka: Mesterséges Intelligencia által okozott károk: a no-fault kártalanítási rendszer bevezetésének előnyei és hátrányai. *Infokommunikáció és Jog*, 2020/2. (75.), E-különszám
<https://infojog.hu/pusztahelyi-reka-mesterseges-intelligencia-altal-okozott-karok-a-no-fault-kartalanitasi-rendszer-bevezetesenek-elonyei-es-hatranyai-2020-2-75-e-kulonszam/>

Pusztahelyi Réka: Autonóm járművek a magyar közutakon és a veszélyes üzemi felelősség. Az üzembentartó személyét, a mentesülést és a felelősségbiztosítást érintő egyes kérdésekről. In: Lévayné Fazekas Judit – Kecskés Gábor (szerk.) *Az autonóm járművek és intelligens rendszerek jogi vonatkozásai*. Universitas-Győr Nonprofit Kft., Győr, 2020. 279–302. o.
https://www.researchgate.net/publication/346041303_Autonom_jarmuvek_a_magyar_kozutakon_es_a-veszelyes_uzemi_felelosseg_Az_uzembentarto_szemelyet_a_mentesulest_es_a_felelossegbiztositast_erinto_egyes_kerdesekrol_-_Autonomous_cars_on_roads_and_the_risk_/link/5fb81bbc458515b7975a6fe8/download

KÖNYVISMERTETÉS

Bán Dániel: Tőkey Balázs: Szerződésen kívüli kötelmek – Károkozás és az egyéb kötelemlenkeztető tények

[1] A polgári jogi kodifikációk jellemző és örömteli kísérőjelensége a civilisztikai élet felpozíciója. Nincs ez másként a hazai magánjog esetében sem: jóllehet, immár hét év telt el a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) hatályba lépése óta – s így a korábban a kódex állandó jelzőjeként használt „új” jelző lassan-lassan elmarad – a mai napig újabb és újabb munkák születnek a Ptk-hoz kapcsolódóan. Ezek közé tartozik *Tőkey Balázs* szerződésen kívüli kötelmeket bemutató tankönyve is.³

[2] Munkájában a Szerző a szerződésen kívüli kötelmek törzsanyagának összeállítására és didaktikus bemutatására vállalkozik. Amint az Előszóban maga is kiemeli, tankönyvet tart kezében az olvasó, amely az ELTE ÁJK Polgári Jogi Tanszékén megelőzőleg a szerződési jog tárgykörében készült két tankönyvvel⁴ együtt elsősorban azt a célt szolgálja, hogy a joghallgatók számára a teljes kötelmi jogot lefedő tanegység álljon rendelkezésre.

³ Tőkey Balázs: *Szerződésen kívüli kötelmek. Károkozás és az egyéb kötelemlenkeztető tények*. HVG-Orac, Budapest, 2020.

⁴ Vékás Lajos: *Szerződési jog – Általános rész*. ELTE-Eötvös Kiadó, Budapest, 2016; Fuglinszky Ádám – Tőkey Balázs: *Szerződési jog – Különös rész*. ELTE-Eötvös Kiadó, Budapest, 2018.

[3] Mielőtt a munka részletesebb bemutatásába fognánk, egy fontos körülményre mindenképpen fel kívánjuk hívni a figyelmet. Nevezetesen arra, hogy a könyv *valóban* tankönyv, és nem monográfiastílusban írt tudományos munka. Ez már első pillantásra, a kiadvány formai jellegzetességei alapján is szembetűnő: a könyv nyelvezete könnyen érthető, megfogalmazása tömör és lényegre törő, szerkezeti tagolása tiszta, egyszerűen átlátható. Az átláthatóságot széljegyszámozás és kiemelt szövegablakok alkalmazása is szolgálja, a könnyebb tanulhatóságot pedig a Szerző helyenként összefoglaló táblázatokkal segíti. A könyv tehát formailag és szerkezetileg elsősorban oktatási célokat szolgál. Az egyes jogintézmények jellegadó sajátosságait, valamint a lényegesebb elhatárolási szempontokat bemutató elemzések azonban a gyakorló jogászok számára is hasznos olvasnivalóul szolgálnak.

[4] Ami a tankönyv tartalmi alapkoncepcióját illeti: a Szerző a Ptk. Hatodik Könyve Negyedik és Hatodik Részének didaktikus bemutatására és elemzésére vállalkozik. A tankönyv tehát a *szerződésen kívül okozott károkért való felelősség*, valamint az *egyéb kötelemkeletkeztető tények* Ptk.-beli szabályanyagát vizsgálja, nem érinti azonban az értékpapír polgári jogi szabályozását (a Ptk. Hatodik Könyvének Ötödik Részét). Ennek okát a Szerző abban jelöli meg, hogy az értékpapírjog oktatására – az ELTE ÁJK-n – nem a kötelmi jogi, hanem a társasági jogi stúdium körében kerül sor. Úgyszintén nem képezi a könyv anyagát az élettársakra vonatkozó Ptk.-beli szabályozás. Ez a megoldás – szintén – helyeselhető, hiszen az élettársi kapcsolatot egyfelől maga a Ptk. sem a szerződésen kívüli kötelek, hanem a szerződési jog körében szabályozza (az más kérdés, hogy helyesen-e), másfelől e szabályanyag oktatására a családjog körében kerül sor.

[5] A könyv négy részre és azokon belül mindösszesen huszonnyolc fejezetre tagolt. Az első rész a szerződésen kívül okozott károkért való felelősség úgynevezett *általános részével* foglalkozik. Az általános részi kérdések körében a Szerző ismerteti a kártérítési felelősség polgári jogon belüli rendszertani elhelyezkedését, a kártérítés jog – a kártérítés, mint polgári jogi szankció sajátosságaiból következő – funkcionalitását, valamint a kártérítési felelősség általános szabályát és közös szabályait. Figyelemre méltó az a tömörség és tisztaság, ahogy a Szerző a mégoly összetett és szerteágazó kérdéseket is képes viszonylag röviden és a mindennapi életből vett példákkal illusztrálva bemutatni, mint a kártérítési jog egyes funkcióinak esetleges kollíziója, az előreláthatóság kérdése, vagy akár az osztott és hipotetikus okozatosság problémái.

[6] A tankönyv második része a szerződésen kívül okozott károkért való felelősség Ptk.-ban nevesített speciális eseteivel foglalkozik, amelyeket a Szerző a szerződésen kívül okozott károkért való felelősség *különös részeként* tárgyal. A különös rész körében kerül sor a veszélyes üzemi felelősség, a más személy által okozott károkért való felelősség, a vétőképtelen személy által okozott károkért való felelősség, a közhatalom gyakorlásával okozott károkért való felelősség, a termékfelelősség, az épületkárokért való felelősség, valamint az állatok károkozásáért való felelősség bemutatására. Említésre méltó, hogy a Szerző a szóban forgó felelősségi alakzatokkal összefüggésben – amennyiben és ahol ez indokolt – jó arányérzékkel mutatja be a kapcsolódó – Ptk.-n kívüli – joganyagot is. Így például az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény szerinti adatkezelés jogintézményén keresztül illusztrálja a veszélyes üzem jogszabályban nevesített különös esetei és az úgynevezett kvázi veszélyes üzemek közötti különbséget, de részletesen utal a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadásatról szóló 1996. évi LV. törvény releváns rendelkezéseire is az állatok által okozott károkért való felelősség szabályainak ismertetése során.

[7] Örömteli, hogy a Szerző nemcsak a Ptk. egyes rendelkezéseit, hanem bizonyos rendelkezések *hiányát* is elemzi. Így tesz például a *jogalkotással okozott kárért való felelősséggel* kapcsolatban, amikor – a hazai

és az uniós joggyakorlat rövid ismertetése mellett – rámutat arra, hogy a szabályozás hiányából nem a kártérítési felelősség hiánya, hanem az általános deliktuális szabályok megfelelő alkalmazásának követelménye adódik.

[8] A szerződésen kívüli károkozás általános és különös részének tárgyalását követően kerül sor – a könyv harmadik részében – az *egyéb kötelelemkeletkeztető tények bemutatására*. A Szerző ebben a körben vizsgálódásait – az oktatási szempontok figyelembevételével – *tudatosan szűkíti* a Ptk. Hatodik Könyve Hatodik Részében szabályozott kötelelemkeletkeztető tényekre, amelyeket rendszertanilag két csoportra bont. Először a – a kontraktuális és deliktuális területhez képest – szubszidiárius jellegű, *elszámolási és kártelepítő tényállásokat* ismerteti (jogalap nélküli gazdagodás, megbízás nélküli ügyvitel, utaló magatartás), majd a *kötelmet keletkeztető egyoldalú jognyilatkozatokat* (díjkitűzés, kötelezettségvállalás közérdekű célra). Didaktikai szempontból különösen hasznos a harmadik rész negyedik fejezete, amelyben a Szerző táblázatos formában foglalja össze a jogalap nélküli birtoklás, a jogalap nélküli gazdagodás és a megbízás nélküli ügyvitel szabályait és azok alkalmazási körét.

[9] Különösen értékes a tankönyv negyedik része, amelyben a Szerző a polgári jogi *kár- és kockázattelepítés* átfogó rendszerének felvázolására tesz sikeres kísérletet. Kétségtelen, hogy a kötelmi jogi szabályok zöme vagy közvetlenül magát a kár- illetve kockázattelepítést célozza, vagy közvetetten azt eredményezi. A kártelepítés és a kockázattelepítés szükségszerűen összefonódik, azzal, hogy a kockázat viselésére kötelezett személy nem feltétlenül válik tényleges kárviselővé is, hiszen előfordulhat, hogy a kár – amelynek kockázatát viselni tartozik – utóbb nem következik be. A kár- és kockázattelepítés rendszerét a Szerző a kár-, illetve kockázatviselés *alanyi oldalának* meghatározásán keresztül foglalja össze. Ennek során részletesen elemzi a (tényleges, illetve potenciális) károsulti oldal, a (tényleges, közvetett, illetve potenciális) károkozó oldal, valamint az osztársadalmi kárviselés eseteit, okait és sajátosságait.

[10] Végül, de nem utolsó sorban említést érdemel, hogy a Szerző – az oktatási szempontokhoz igazodóan – jó arányérékkel, megfelelő mértékben mutatja be a vonatkozó *bírói gyakorlatot*, illetve *jogirodalmat* is. A Szerző tiszta és tömör fogalmazása mellett ez is arra indítja a recenzenst, hogy a könyvet bátran ajánlja – a joghallgatók mellett – azoknak a gyakorló jogászoknak is, akik a szerződésen kívüli kötelek tekintetében alapos ismeretekre kívánnak szert tenni.

Bán Dániel, ügyvéd, tanszékvezető egyetemi docens (Budapesti Corvinus Egyetem, Gazdasági Jogi Tanszék)

IMPRESSZUM

A Kártérítési és Biztosítási Jog az AIDA Biztosítási Jogi Egyesület negyedévenként megjelenő elektronikus folyóirata.

ISSN 2676-9662 NMHH nyilvántartásba vételi okirat száma: CE/19799-4/2020

Szerkesztőség:

Dr. Bárdos Péter ügyvédi iroda
H-1024 Budapest, Margit körút 43-45. IV/9.
Tel.: (00-36)-1-212-8731
Fax: (00-36)-1-212-8733
szerkesztoseg@kbj.hu
<https://kbj.hu/>

Szerkesztőbizottság:

Dr. Bárdos Péter ügyvéd, az ELTE ÁJK tiszteletbeli tanára - főszerkesztő
Dr. Kiss Ferenc Kálmán ügyvéd - főszerkesztő-helyettes
Dr. Boronkay Miklós ügyvéd, választottbíró
Dr. Csöndes Mónika PhD egyetemi adjunktus (BCE GTK) - szerkesztő
Dr. Molnár István ügyvéd - szerkesztő
Dr. Pataky Tibor PhD ügyvéd, biztosítási szakjogász
Dr. Takáts Péter CSc. c. egyetemi tanár
Dr. Tőkey Balázs PhD egyetemi docens (ELTE ÁJK)

Tudományos tanácsadó: Prof. Dr. Fuglinszky Ádám LL.M. (Heidelberg) PhD (Hamburg),
egyetemi tanár, választottbíró

Olvasószerkesztő: Kiss László Tibor

Webszerkesztő: Csurgóné Somodi Ildikó

Felelős kiadó: Dr. Csurgó Ottó

Kiadó és a weboldal tulajdonosa:

AIDA Magyar Nemzeti Szekció Biztosítási Jogi Egyesület (AIDA Biztosítási Jogi Egyesület)

Székhelye: 1024 Budapest, Rómer Flóris u. 8.

Weboldal: <https://www.aidahungary.org>

E-mail cím: aidahungary@aidahungary.org